

MAGYAR LÁNY

HUNGARIA
Tp.

T. „Dunaposta“

BUDAPEST
Postafiók 151.

Magyarító és felelős szerkesztő:
dr. Pál Árpád

Laptulajdonos: SZENT LÁSZLÓ NYOMDA R.T.
Év. lapszám: 225
Trib. Bihar III. Nr. ord. 11/11 Jun. 1938.

Főmunkatárs: dr. Gyárfás Elemér

Királyi szavak: A román kultúra a nemzet lelkében gyökerezik. Őrizzék meg megingathatatlanul ezt a népet hazájában, amelyek főképpen szükségesek valamely tudományos mű megalkotásához: ezek a türelem és a sikerbe vetett hit. Az új nemzedék hozzáadja még ezekhez a munkába vetett hitét, mert enélkül hiábavaló minden hasznos és alapos munkára való törekvés.

Vasárnap este Komáromban megkezdődnek a cseh-magyar kiegyezési tárgyalások

Csehországot kizárólag szlovákokból álló küldöttség képviseli. — A tárgyalásokon az új határmezsgyét vizsgálják végbe a két ország között

Budapestről jelentik: A cseh-magyar tárgyalások a két kormány egyetértésével vasárnap, október 9-ikén, este 7 órakor kezdődnek meg Komáromban. A magyar kormányt a tárgyaláson Kánya Kálmán külügyminiszter és gr. Teleky Pál vallás- és közoktatásügyi miniszter képviseli. A két minisztert a különböző minisztériumok szakértői kísérik el.

Gr. Teleky Pál kiváló földrajztudós és már 1920-ban, a béketárgyalásokon a magyar delegáció főszakértője volt földrajzi kérdésekben. A magyar küldöttséget a szakértők egész sora kíséri el. Részt vesz a tanácskozáson dr. Pataky Tibor miniszterelnökségi államtitkár, a kisebbségi osztály vezetője, dr. Péchy Tibor államtitkár, a mezőgazdasági és terméskertészeti és kivitel kérdések szakértője, valamint pénzügy, katonai, közigazgatási, közoktatási és rendőri szakértők egész sora. Jelen lesz hr. Wettstein prágai magyar követ is.

A tanácskozások színhelye a ma még cseh uralom alatt álló komáromi városháza tanácssterme lesz, amelyet erre a célra már be is rendeztek. A magyar kormány képviselői vasárnap délután 4 óra tájban indulnak el Budapestről és 6 órakor érkeznek meg Komáromba, ahol a tárgyalások egy órával később, 7 órakor kezdődnek meg. A magyar kiküldöttek komáromi tartózkodásuk alatt a „Zsófia“ hajón laknak. A hajó már utasítást kapott, hogy vasárnap délelőtt Komáromnál kössön ki. A hajót a miniszterek és kíséretük részére lakásra és egymásközötti tárgyalásokra megfelelően rendezték be.

Budapestről jelentik: A magyar kormány

Közkegyelem Csehországban a német, lengyel és magyar nemzetiségű politikai foglyok részére

Prágából jelentik: A cseh kormány megállapította az október 9-ikén kezdődő magyar-cseh tárgyalások irányelveit. A kormány elhatározta, hogy a müncheni egyezmény értelmében közkegyelembe részesíti a német nemzetiségű politikai bűnösöket és ugyanilyen közkegyelmet határozott el a lengyel és magyar nemzetiségű politikai elítéltek számára is. A kormány hozzájárult ahhoz is, hogy kegyelmet kapjanak a köztársaság mindazon alattvalói, akik bizonyos enyhébb természetű bűncselekményeket követtek el.

tagjai péntek este fél 6 órával kezdettel Imrédy Béla elnökletével minisztertanácsot tartottak. A minisztertanács a komáromi tárgyalások előkészítésével foglalkozott és este 9 órakor ért véget.

A csehországi küldöttség tagjai

Prágából jelentik: A Havas francia hírszolgálati iroda prágai jelentése szerint a Komáromban tartandó magyar-cseh tárgyalásokon Csehországot kizárólag szlovákokból álló küldöttség képviseli, amelynek élén dr. Tisó József szlovák miniszter áll.

Prágából jelentik: Éjszakai jelentés szerint a magyar-cseh határt megállapító bizottság tagjai cseh részről a következők lesznek: dr. Tisó József, dr. Párkány Krno követ, külügyi kabinetfőnök. Vjest tábornok és 21 szakértő.

A cseh-magyar vasúti forgalom még nem állott helyre

Miskolcra jelentik: Cseh részről tudvalevően közölték, hogy esztendőben megnyitják a vasúti forgalmat. Bejelentették azt is, hogy esztendőben este indítják az első vonatot Magyarország felé. Ez a vonat azonban még pénteken sem érkezett meg Hidasnémetibe, sőt a társaság elnöke is megszakadt.

Átmenekült magyarok elmondják, hogy a határmentét igen erős cseh katonai csapatok szállták meg. Nádásd határában a néhány nappal ezelőtt betört lövészárkot ismét kiásták a lakossággal.

Tanulságos újságok

Most érkeztek be hozzánk azok az október 2-iki és 4-iki keleti csehországi lappeldények, melyek először foglalkoznak a müncheni egyezmény folytán előálló államváltozással. Azokról a lapokról van szó, melyek október elseje előtt még erős riadással foglaltak állást minden terv és javaslat ellen, ami a nemzeti-ségi kérdést az illető nemzetiségek elcsatolásával kívánta megoldani. A müncheni egyezmény azonban éppen ez elcsatolásokat gyors kezesítéssel elmondta ki, s ehhez az adott körülmények kényszere folytán a prágai kormány is — amint tudjuk — hozzájárult. Tehát lemondás, országterületi veszteség állott elő, aminek az addigi országpartók érzésében csak fájdalmas visszahatása lehetett. A most érkezett csehországi lapok ennek az érzésnek az első megnyilatkozásait tükröztetik vissza, s így az emberi részvét szempontjából is több érdeklődésre tarthatnak számot. Nem a mindennapi politikai viták hullámváltozásai vannak bennük, hanem a legsúlyosabb történelmi fordulat ösztönszerű értékelései.

Igen meglepő, hogy ez ösztönszerűségéből hiányoznak az olyan dühkitörések, melyek a váratlan csalódások és letörések rendes kísérőjei. Ellenben annál több a magába vonulás, a káron való okulni akarás elmélyedése, s ebből az elmélyedésből az új életutak megvilágítására való felocsudás. A tragikus lesújtódás után nem a tehetetlenség elomlása mutatkozik, hanem a lelkek fölegyenesedése igyekszik urrálenni a csüggedés fölött. Ha csak újságok teljesítménye is ez, mégis jellemző és tanulságos megnyilatkozás. A sajtó hívatásának igen rokonszenves példázata. Mert az a további hatás olvasható ki ebből, hogy a népek lelkében még a nagy veszteségek után is fölülkemelhet az új osztozkodások belső igazságainak a megvilágítása és megítélése, s a megnyugvás a saját-szerűbb, a magunk életkört tisztábban és szerényebben megvonó felfogásban.

A Právo Lidu közli Horák egyetemi tanár rádióbeszédét, mely a cseh nép dicsőséges, bár nehéz történelmi multjára utalva, vigasztalva mondja, hogy „Föl a fejfel! Ha összezárkózunk s magunkba mélyedve elgondolhatjuk, hogy egységes nép vagyunk, s ha nemzeti szervezeteinkhez szilárdan hozzákapcsolódunk, míg ez a nemzet megsemmisítve, lealacsonyítva, kiferítva nincsen, addig mindig és minden körülmények között megvan a lehetősége az údvosfejlődésnek.“ A Ceské Slovo pedig így ír: „Visszadobódtunk husz esztendővel, valahová az 1916-iki vagy 1917-iki világháborús évbe. Azonban csak mondjuk ki az igazságot: Ha mi akkor az állami szabadságot a saját nemzeti kereteinkben elfogadtuk volna; ha akkor nem találtuk volna ki az aggodalmat, hogy magunkban kevesen vagyunk, — akkor ma nem kellene a kétségbeeséssel és az öngyilkos hangulattal tépelődnünk. Akkor azt a kevesebbet győzelemnek éreztük volna, ma pedig csalávesztésnek éreztük. De élni fogunk. Elni fogunk ellenség nélkül a házunkban, csak a saját területünkön, minden bosszúvágy nélkül, nem becselenné téve, nem legyőzve, csak elárulva, azonban annál szenvedélyesebb szeretettel az otthon területéhez, melyre most ráutaltunk. Nem tépjük föl sebeinket, s nem

(volt Heyman) nagy filmek mozgójának naptára

OKTOBER
6. csütörtök
7. péntek
8. szombat
9. vasárnap
10. hétfő

Mindennap:

DEANNA DURBIN és LEOPOLD STOKOVSKY világlágerre

100 FERFI és 1 LEANY

Rendezte: KOSTERLITZ

Producer: JOE PASTERNAK

előadások mindennap 5, 7 és 1/210 órákor, szombaton és vasárnap d. u. 3 órákor
és vasárnap délelőtt 11 órákor. Román Jurnal és Eclair Jurnal

Következő műsorunk: Az ide! Az éjjeli menedékhely Gorkij klasszikus regényének filmváltozata

ujtjuk föl belső viszályainkat, melyek most oly kicsinyesekké váltak; nem marjuk egymást kölcsönösen, hogy még kisebbek legyünk; a magunk házat fogjuk gondozni és biztosítani olyan jól, ahogyan csak tudjuk. Kis államban egy nagyobb nép, — ez legyen most a jelszavunk."

A Narodni Listy-ben Trocházka Rudolf cikke mondja a következőket: „Az utóbbi hónapok, hetek és napok szenvedése, amit átélünk, szolgáljon ösztönzésül az elmélkedésre. Mindnyájan tekintsünk önmagunkba valami egészen új nézéssel, mely egészen szabad attól, ami eddig bennünket terhelt és megzavart. Felejtünk el minden betanult és ismételt formulát és frázist. Lássunk és gondolkozzunk. Nezzünk elsősorban a mi legközelebbi környezetünkre és gondoljuk meg, hogy nekünk ezekkel az emberekkel továbbra is együtt kell élnünk és együtt dolgoznunk.” A Lidové Listy-ben megismétlődik az önmagára utaltság önbizalma: „Rajunk áll, hogy mindannak az eltávolítása után, ami nekünk kárt, összetörést és kiábrándulást okozott, házunkat újra rendezzük. Megtartottuk az állapot, hogy benne népünket megmenthessük. Tanulástól szerezünk: mi csak a saját erőnkben bízhatunk, s éppen ez volt a legnehezebb időkből a legnagyobb. Igerjük meg egymásnak, hogy Csehszlovákiáért igazán és jobban dolgozzunk.”

Ezt a gondolatkört adja vissza a legnagyobb pártnak, az agráriusoknak a lapja, a Venkov is. Ez a lap így ír: „A nép talpra áll és megerősödik, paraziták nélkül a maga nemzeti államában, melyre nem kapaszkodhatik föl a mi vérünk árán semmiféle hivatal vendég. Senkire tekintettel ne legyünk, csak önmagunkra. Áthaltunk történelmünk legnehe-

zebb korszakán. Föl a szívekkel! A nép él, a nép nem fog meghalni. A magunk talaján vagyunk, a magunk ígért földjén járunk-ke-lünk. És ismét alapjából újra a mi államunkat.” A Právo lapja, a kormány német-

Az angol-olasz kiegyezést teljesen előkészítették

Perth és Ciano tárgyalásai minden tekintetben eredményre vezettek. — Megoldják a spanyol kérdést

Londonból jelentik: A Reuter római levelezője szerint lord Perth angol nagykövet pénteken az angol-olasz egyezmény ratifikálásának meggyorsításáról tárgyalt Cianoval. Római angol körök kijelentése szerint alaposan előkészítették a talajt konkrét javaslatok megtételéhez, még az angol parlament összeülése, tehát november elseje előtt. A tanácskozás másik célja a spanyol kérdés elintézése és az olasz birodalom egyidejű elismerése volt. A legutóbbi megbeszélés során mindkét fél azt a kívánását fejezte ki, hogy el akarja háritani a még fennálló nehézségeket.

NAPIRENDRE TŰZIK A PEGYVERKEZÉS KORLÁTOZÁSÁT

Berlinből jelentik: A kormányhoz közelálló helyen úgy tudják, hogy a müncheni egyezmény egyik kedvező eredménye lesz többek között a fegyverkezés korlátozásának napirendre tűzése. Hitler német birodalmi vezér és

nyelvű lapja mingyárt ki is tűzi új teendőként az ország iparának és földművelésének újjászervezését, a Ceské Slovo pedig azt is megállapítja, hogy a sok új teendő a megkiseb-bült országban eltűnteti a munkanélküliséget.

Az idézett lapközlemények mindenesetre figyelemreméltó megnyilatkozások. A nagy történelmi változásnak a mindennapi életből felhangzó mély visszhangjai. A cseh népen túl minden más népnek is tanulságot adhatnak, hogy a fájdalomtól is erőt lehet meríteni, sőt abból lehet legtöbb erőt meríteni. De legvonzóbb a tanulság abban a tekintetben, hogy a népek igazi megnyugvása tulajdonképpen ott van az otthon talaján. Ha ez az otthon megmarad, akkor minden más fölösleges kiterjedésről és hatalmi hiúságról a népek le tudnak mondani, s a külső nagyság helyett a maguk belső nagysága ápolásában tudnak elmélyedni. A népek ilyen önmagukba szállása adhatja csak meg az egész emberiség igazi lelki fölemelkedését.

kancellár az elmúlt napokban 8 gépelt oldalra terjedő részletes tervet készített, mely a nehez fegyverek és a mérges gázok használatának, valamint a városok légitombázásának eltűntését foglalja magában. Minthogy a fegyverkezések korlátozásának gondolatát több negyhatalom karolta fel, nagyon valószínű, hogy ebben a kérdésben belátható időn belül összeülhet az a nemzetközi értekezlet, mely Hitler tervével is foglalkozni fog.

A legújabb szentírás kiadás

OSZÖVETSEG. I—III. kötet Vászonkötésben 1080 lel.

UISZÖVETSEG I—II. kötet Vászonkötésben 360 lel.

Beteg öregek

Írta: Rónay György

Irma késő délután utazott el és nem engedte, hogy az öregek kikísérjék. A házfelügyelő szuszogva hordta le csomagjait, mert Irma mindig így járt, ezer csomaggal, bőröndökkel, skatulyákkal, zacskókkal és kalapdobozokkal, régmódián s ha valahol megtelepedett, srák alatt átfurmálta a lakást, szeszélyesen és kielemezhetetlen rend törvényi szerint szórta széjjel a szobákban gönceit és kizsitáskájából a levelezőlapokat, amelyeket mindig magával hordott. Hogy miért cipelte magával ezeket a képeslapokat, épp oly kevéssé tudták, mint azt, hogy a szobákat elborító rendtelenségben hogyan találta meg mégis minde- nőt. Irma soha nem keresett, mint egy varázslónak, tapadt minden a kezéhez. Volt ebben a rendtelenségben valami vonzó és otthonos és az első napok idegenkedése után beletörődtek az öreg szülők is.

Az ő lakásukban különben kinos rend uralkodott, mindennek megvolt a maga helye és ha egy-egy meg gondolatlan látogató elmozdított valamit, az asszonyi sasszem tüstént észrevette, a férfi pedig órákig zsörtölődött: „Olyanok, mint a vadak”.

Féltékenyen őrizték otthonukat és az ismerősök elkerülték a nyugós, elégedetlen öregeket. A fiuk szétszórtak, a lány, Irma, vidéken volt férjnél, évente egyszer, ha látták. Nem is nagyon hiányoztak már nekik a gyermekeik, elszórtak fölük s ha jöttek, kellemetlenül és bizalmatlanul fogadták őket. Azok talán meg is érezték, hogy egy idő óta terhére vannak szüleiknek, elmaradtak és csak ünnepek táján, születés- és névnapokon jelentkeztek egy-egy semmitmondó levél-

ben. Egyedül Irmát nem lehetett elriasztani, ha a városban járt, okvetlenül hozzájuk szállt, agyonfárasztotta őket gyors beszédével és földulta a szobák rendjét makacs hányivetiségével.

Az öregek kicsit megfélemlítve tűrtek, összehúzták magukat és megadással várták a vész elvonulását. „Na, egy évig megint békén leszünk” — mondta a férfi és az asszony porronggallyal a kezében tipegetett a butorok közt.

Most azonban, mikor lent eltűnt a csomagokkal elborított taxi, az öregek ott az ablaknál valami furcsa meghatottságot éreztek. Mögöttük lomok és újságok hevertek szanaszéjjel, Irma szenvedélyesen hordta haza az újságokat, de soha nem olvasta el őket. Sokáig álltak az ablakban, lassan este lett, lent meggyuladtak a lámpák és az úttest feketén fényelt a szemerkélő esőben. Ebben a hosszú, csöndes pillanatban mindketten Irmára gondoltak, arra a kedves és mulatságos kislányra, aki virágokkal díszítette a haját, kislukkal szeretett játszani és rajongott minden nyalánságért. És azokra az évekre gondolok, amikor Irma mellett, a vidám kislány mellett még ők is fiatalok voltak, erősek és tettekre-szek, vendégeket fogadtak és szívesen hallgatták a cigányzenét, a csontjaik nem roppantak meg keservesen minden hajlásra és a szemük se könnyesedett el, ha olvastak. Nem volt kedvük zsörtölődni és rendezkedni, mint egy szomorú felhő, borult rájuk a múlt emléke és valami furcsa, idegen érzés ébredt bennük, valami lázas az ellen, ami van, a nyugós öregség ellen.

— Te, — mondta a férfi — én úgy érzem, fáj a torkom.

Az asszony kávékanalat hozott, belenézett az ura torkába. „Á” — mondta az feldokolva, mint egy gyerek.

— Piros?

— Piros. Le kell feküdnöm.

Gyorsan levetkőzött aszpírint vett be és forró

teát ivott, aztán bebujt az ágyba. És a torka másnap is fáj, harmadnap is, kint változott az ég, felhők vonultak el az ablak előtt, de ő nem törődött velük, örömmel adta át magát a betegségnek. Aggályosan mérte a lázát, hunyorogva és szívdobogással leste a higany piros vonalát és ha nem szállt harmnichéf fölé, újra bedugta és addig szorongatta, míg el nem érte a hőemelkedést jelző fokot. Az asszony ápolta és a szobák rendtelenekek maradtak, tele Irma nyomaival.

Aztán egy vasárnap délután az asszony is fájdtotta a torkát. Ő is lefeküdt. Ott pihentek egymás mellett, hol egyikük, hol másikuk kelt föl teát készíteni, sóhajtozva csoszogtak ki a konyhába és kutattak az edények közt, melyek mosatlanul halmozódtak föl az asztalon. Kiszakadtak az élethől, elfelejtették a napokat, számukra nem létezett, csak a betegség. Hónap elején hozták a nyugdíjat, hónap végén jött a gázfűlírő, meg a házmester a bérlet és minden délben pontosan egy órákor a fiú az ebéddel. Más nem is látták. A betegség időtlenül és jólesően borult fölük és már ragaszkodtak hozzá, mint egy különösen kellemes állapothoz; hetszámra nem öltöztek föl, a szobákat nem takarította senki, mindent belepett a por és a levetett holmik is ott hevertek a háló sarkában. Néha délelőtt a postás csöngetett, levelet csuszított be a szekrényke nyílásán, de a levél még hetek múlva is ott várt és nem olvasta el senki.

A nappalok megrövidültek, aztán meghosszabbodtak, a hó olvadni kezdett és a csatorna naphosszat hörgött. Az autók dudája úgy hallatszott föl, mint egy elsüllyedt, tengerfenéki élet jeladása és ők úgy éltek a betegségben, mint egy szigeten. „Velünk már nem törődik senki” — mondogatták és reszkettek, hogy valaki egyszer mégis meglátogatta őket, rájuk törte az ajtót és kikényszeríti őket a világoságra. A „sziget” fölött furcsa homály borongott és átszórták az

Ismét merényletet kíséreltek meg a belga rexisták vezére ellen

Párizsból jelentik: Degrelle belga rexista vezérre péntek este, egy gyűlésen rálöttek. A mellette álló alvezére meg is sebesült, Degrelle maga azonban sértetlen maradt. Két embert letartóztattak.

Egyes tanítóképezdékbe bevezetik a kisebbségi nyelvek oktatását is

Bucuresti. Saját tud. A nemzeti-nevelésügyi miniszter elrendelte, hogy azokban a tanítóképezdékben, amelyek kisebbségek által lakott vidékeken működnek, tantárgyként bevezessék a fontosabb kisebbségi nyelvek valamelyikét, hogy a tanítók, akik ezekben az iskolákban végzik tanulmányaikat, ismervén a helyi lakosság anyanyelvét, jobban tudják teljesíteni kötelességüket.

A következő képezdékben vezetik be a kisebbségi nyelvek tanítását: Karánsebesen és Szebenben a német nyelvet; Aradon és Marosvásárhelyen a magyar nyelvet, Kisenevben az orosz nyelvet és Temesváron a szerb nyelvet.

Ezenkívül a következő tanítóképezdékben: Csernovitzban a németet, Kolozsváron a magyar, Kisenevben pedig az orosz.

Németország százötvenmillió márka kölcsönt ad Törökországnak

Ankarából jelentik: Funk német birodalmi miniszternek Kesibir török gazdasági miniszterrel folytatott tárgyalásairól kiadott közlemény szerint a megbeszélések során megállapodtak a német részről Törökországnak nyújtandó 150 millió márka összegű kölcsön alapelveiben. Ezt a hitelt ipari és katonai természetű kifizetések, valamint a közmunkákkal kapcsolatos megrendelések kifizetésére fogják fordítani.

Álom indái, mert az öregek álmodtak is, sokat és kitartással, folytatólagosan, a távoli évekről, mikor még fiatalok voltak és jövedvük zsvajgása, mikor még kék volt az ég és telente a kályhatűz csodálatos fényt vetett. Az álom már kora délután beköszöntött és szeszélyesen tartott hol éjfélig, hol másnap reggelig, elég volt meggyújtaniuk a villanyt és máris álmodtak; az álomnak ez a sárgaernyős lámpa volt a napja az ágyuk fölött, fölragyogott és ók akkor kezdtek igazán élni.

„Tőlük akár ne is lennének” — panaszkodtak néha egymásnak, de végtelenül boldogok voltak ebben az elhagyatottságban, oly közel éltek egymáshoz, mint még soha, nem volt köztük semmi, testetlenül usztak az álom páráiban. Már nem tudták azt sem, milyen hónapban járnak, milyen évszak közeleg, leengedték a toladó nap előtt a rolót és állandósították a homályt, mely megnyugtatta a szemüket és melyben mint ha fölbomlott volna az idő is; egyszer tavasz volt egy régi kiránduláson, máskor karácsony estéje fenyőszaggal és ajándékokkal, ismét más-kor ősz szüreti lármával és édes mustizzel; urai voltak az életüknek, mint még soha, parancsoltak és megjelent, amit éppen kívántak.

De egy délután szokatlan időben csöngettek. Megfogták egymás kezét, lélekzetüket visszafojtva figyeltek és nem ment egyikük sem az ajtóhoz. A csöngetés egyre türelmetlenebb lett, elhalt egy időre, majd újra kezdődött. Ekkor már hangok is hallatszottak.

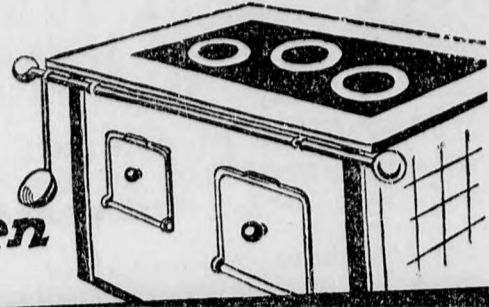
— Betegek kérem. Két szegény beteg öreg. — És maga ezt így hagyja! — Nyugtalan női hang volt. — Mért nem hív orvost? Lehetne anynyi esze. Mutassa azt a kulcsot. Azt is. Majd csak nyitja.

A kulcsok kopogtak, recsegték a berozsdosodott zárban, aztán egyszerre recscent az ajtó és kinyílt, levelek halmazát tolvá maga előtt.

VIM

MINDENT TISZTÍT

átlagosan és
kiméletesen

a tűzhely lapját is

Lengyel küldöttség Prágában

— Tudósításunk folytatása az első oldalról —

Varsóból jelentik: Pénteken lengyel küldöttség érkezett Prágába, mely a lengyel érdekeket képviseli az Olsa területátadásából folyó tárgyalásokon. A küldöttség a külügyminisztérium, a népjóléti, az ipari és kereskedelmi minisztérium képviselőiből áll.

Varsóból jelentik: A félhivatalos Gazeta Polska ismét a közös magyar-lengyel határ kérdésével foglalkozik és a többi között a következőket írja:

— A lengyel-magyar határ megteremtése nemcsak Lengyelország és Magyarország érde-

ke, hanem érdekében áll az új Csehországnak is. Benes lemondásakor tett nyilatkozatában hangoztatta, hogy meg kell könnyíteni a jövőszony helyreállítását Csehszlovákia és szomszédai között. Ennek egyik előfeltétele a lengyel-magyar határ megteremtése. Sem Lengyelország, sem Magyarország soha nem járulhat hozzá ahhoz, hogy a ruszin föld továbbra is Csehországhoz tartozzék. A jelenlegi állapotok fenntartása mellett csak azok foglalhatnak állást, akik továbbra is kaput akarnak nyitni a bolsevizmusnak Európa felé.

A müncheni egyezmény nemzetközi bizottsága nem találja a zsolnai határozatot biztos alapnak Szlovákia végleges elrendezésére

Népszavazást kíván Szlovákiában

Bécsből jelentik: A bécsi rádió pénteken közölte, hogy a csehországi szlovák kérdés elintézésére vonatkozó zsolnai határozatot a

müncheni egyezmény által kiküldött nemzetközi bizottság tárgyalás alá vette. A zsolnai határozatok nem találtak tetszésre még az angol és francia kiküldöttek előtt sem, mert az angolok és franciák is véglegesen akarják elintézni a cseh és szlovák kérdést, már pedig ennek a kérdésnek a zsolnai határozatban körvonalozott dualisztikus rendezése nem igéri a szlovák probléma végleges megoldását. Németország — mondotta a bécsi rádió — a többi nagyhatalommal együtt úgy találja, hogy kétséges, vajjon a zsolnai határozat meghozatalában résztvevő politikai csoportok a mai körülmények között befolyásolás nélkül képviselik-e a szlovák nép akaratát. A zsolnai határozat nem nyújt biztosítékot, hogy nem támad-e utólag a szlovákok közt újabb elégedetlenség. Éppen azért a négyhatalmi bizottság azt kívánja, hogy Szlovénzkóban népszavazást rendeljenek el és majd ez lesz hivatva véglegesen eldönteni Szlovákia sorsát.

A nemzetközi bizottság tiltakozik a hamis hírek miatt

Berlinből jelentik: Azokkal a külföldön terjesztett hírekkel kapcsolatban, melyek szerint a Berlinben működő nemzetközi bizottságra katonai jellegű, ultimátumszerű követelésekkel nyomást gyakoroltak, beavatott német politikai körök kijelentik, hogy a zilyen állítások csak a nemzetközi légkör megmérgezésére irányuló kísérleteknek tekinthetők. Az az állítás pedig, hogy Csehszlovákia új határait nem a nemzetközi bizottság, hanem a katonaság vonja meg, megsértése és kigunyolása a bizottságban képviselt szuverén hatalomnak és ezeket az állításokat teljes határozottsággal vissza kell utasítani.

(Tudósításunk folytatása a 4-ik oldalon.)

Bent az öregek a takaró alatt lapítottak. Léptek alatt nyikorgott a padló, mozdult a háló kilyncse és a következő pillanatban ott állt előttük Irma, mögötte csomagokkal elborítva a házmester.

— Hát tiveletek mi van? — csapta össze a kezét. Az öregek hunyorogtak. — És milyen dohos szag van itt. És kicsoda rendtelenség. Hát miért nem irtatok? Mi baj van? Fáj valami? És mért van ilyen sötét? — Az ablakhoz szaladt, mért van ilyen sötét? — Az ablakhoz szaladt, fölrántotta a rolót, kitérta az ablaktáblákat, s egyszerre látszott a kék ég, a fák friss zöldje és beáradt a meleg tavaszi levegő. — És ha én őszig nem jövök, őszig így lesz? Ó ti...

Az öregek pislogtak, nem tudtak felelni. — Menjen rögtön orvosért! — csattant rá Irma a házfelügyelőre. — Mit bámul itt. És amikor az ember elment: — Hát ez igazán borzasztó! Ez a rendtelenség. Ki mosott rátok? Ki ápolt? Csak így feküdtetek? Nahát!

Az öregek hallgattak. Aztán a férfi megszólalt.

— Talán mégsem kellene orvos. Elhamarkodott...

— Elhamarkodott? Egy félév után? Hallom, azóta így van. És ez a tehetetlen nemhogy irt volna nekem. De majd rend lesz itt. Na, tíz perc múlva itt a doktor. Gyerünk keljete ki, rendbehozom egy kicsit az ágyat. Jó ég, milyen mocskosak ezek a huzatok!

Az öregek szegyenkezve léptek ki az ágyból. A férfi ki akart sompolyogni, de Irma észrevette. — Még csak az kell, apa, hogy így, betegesen sétálj. De nézz csak ide! Teremtőm, hát szakállt növesztettél! — És elkezdett kacagni.

Mosolyogtak az öregek is. Sietve felöltöztek, aztán oldaáltak az ablakhoz, lenéztek a fénybe s csak nevettek, nevettek, mint a gyerekek. Akkor is nevettek, boldogan és fölzsabadultan, mint a csinytevők, mikor az orvos belépett.

A csehországi magyarság vezetői a pozsonyi szlovák rádió útján szólottak a határrendezésről

Eszterházy János magyarpárti elnök kijelentette, hogy a szlovákok és magyarok közötti új határvonás után is megmarad a két nép közötti barátság

Pozsonyból jelentik: A pozsonyi szlovák rádió péntek este 18 óra 30 perckor Eszterházy Jánosnak és Jaross Andornak a beszédét közvetítette. Eszterházy beszéde így hangzott:

— Magyar véreim! Ma, amikor az Egyesült Magyar Párt nevében beszélek hozzátok, első gondolatom fohászként száll az Istenhez azzal a kéréssel, hogy Isten áldd meg a magyart. Nehéz húsz évi kálvária után Szent István évében ismét tündökölni kezd a magyar csillag. Húsz nehéz év gyümölcsét készülünk most betakarítani. Húsz év nehéz küzdelme után most emelt fővel lépünk át a Dunán, a mai Magyarország területére és harcban megedzett jobbunkat nyújtjuk a magyaroknak azzal, hogy magyarok voltunk és azok is maradtunk. Ma nagy boldogsággal, büszkén és örömmel gondolunk az elmúlt húsz esztendő nehéz küzdelmeire, melyek meghozták számunkra a szabadság pillanatát. De ebben a pillanatban a legmélyebb hála érzetével fordulunk ahhoz a négy nagyhatalomhoz, mely jogos kívánságunkat magáévá tette és felszabadulásunkhoz hathatósan hozzásegített. Tudom és érzem, hogy rövid pár napon belül a magyarok egyesülnek. Éppen ezért a ma még Szlovákiában élő magyarsághoz azt az üzenetet küldöm, hogy a felszabadulás órája küszöbön áll. Ha talán ezek a percek hosszabbaknak tűnnek, mint máskor a hó-

napok, megkívánom, hogy ezekben az utolsó napokban ne feledkezzünk meg arról, hogy fegyelmélettel viselkedjünk. A magyar királyi kormány felelőssége tudatában a legrövidebb időn belül letárgyalja az átvétel módjait. Viselkedjünk tehát öntudatosan, önérzetesen és ne vészítsük el idegeinket. A helyzet átalakulását nem lehet úgy megcsinálni, hogy minden magyar Magyarországhoz és minden szlovák Szlovákiához tartozzék. Mindkét állam rendelkezni fog kisebbségekkel. Az a fontos most, hogy a magyar és szlovák né egymás ellen, hanem egymás mellett, mint testvér haladjon az önállóság felé. Szeretném most leszögezni, hogy amikor az új határokat fogják megvonni a magyarok és szlovákok között, mi, magyarok a szlovákoknak azt kívánjuk, hogy ériék el küzdelmük sikerét, nemzetük felszabadulását. Ha országhatár lesz is közöttünk, szeretettel fogjuk kísérni szlovák testvéreink sorát és velük együtt akarunk működni. Boldogan várjuk Magyarországhoz való visszatérésüket. Boldog büszkeséggel tölt el ez az érzés mindnyájunkat, akik ezt a magasos pillanatot megérthettük. Beszédemet azzal kezdtem, hogy megköszöntem az Istennek jószágát. Most ismét azzal a fohással zárom szavaimat, amikor megköszönöm a ma még Szlovákiában élő magyarság nevében a húsz esztendő kitartást. Eljen a megnövekedett Magyarország!

Magyar nemzeti tanács alakult a csehországi magyarok ügyének átmeneti intézésére

Ezután Jaross Andor lépett a mikrofon elé és a következőket mondotta:

— Magyar Testvéreim! Felelősségteljes történelmi órában és a magyar egyetértés és egyeteselekvés szellemében köszöntünk minden hallgatót. Nem a szavak, hanem a tettek idejét éljük. Az Egyesült Magyar Párt Parlamenti Klubja ülést tartott és a következő határozatot hozta:

A csehszlovákiai Egyesült Magyar Párt törvényhozói, mint a magyarságnak ebben az államban törvényes képviselői, szeptember 17-ikén hozott határozatukban követelték a magyarság önréndelkezési jogát és ennek gyakorlati érvényesítése érdekében a népszavazást. Azóta olyan események történtek, amelyek alapján változtatták meg a cseh köztársaság politikai helyzetét. A müncheni négyhatalmi egyezmény határozatát, mely a köztársaság német, lengyel és magyarlakta területeinek a szomszédok részére való átengedését kívánta, a cseh kormány elfogadta. Részben folyamatban van már, részben pedig befejezés előtt áll a német és lengyel lakosságú vidékek átengedése. A cseh kormány értesítette a magyar kormányt, hogy hajlandó a magyarlakta területek átadásáról tárgyalni. Sorsdöntő órákat élünk, amelyek szükségessé teszik, hogy ismét félreértést kizáró módon juttassuk kifejezésre állásunkat. A Csehországban élő magyar nép törvényes képviselői kimondják, hogy hűen ezeréves történelmi multjukhoz és a vérségi, szent kötelékhez, vissza akarnak térni az anyaállamba, Magyarországra. Ennek érdekében követelik, hogy a magyarlakta területek kérdése haladéktalanul és azonnal oldódjék meg, a müncheni egyezményben megállapított három hónapi határidőre való tekintet nélkül, oly módon, hogy az egész terület haladéktalanul Magyarországhoz csatoltassék. Az Egyesült Magyar Párt követeli, hogy a hadsereg őrítse ki a magyarlakta területeket, hogy

végetérjenek azok a szenvedések, amelyek a magyar lakosságot a rekvirálásokkal, zaklatásokkal és a szabadakat megnyilvánulásának elnyomásával sújtják. Követeli a magyar nemzetiiségű katonák azonnali hazabocsátását, a magyar nemzetiségű politikai foglyok és tiszok szabadlára helyezését, minden ingószágok, lovak, fogatok, motoros járműveknek, amelyeket a katonaságnak beszolgáltattak, visszaadását, vagy teljes becsértékükben való megtérítését. Követeli az indokolatlan mozgósítás alkalmával a magyar lakosságot ért összes károk azonnali megtérítését. Követeli, hogy a magyarlakta területeken a közhatalmat a cseh kormány az Egyesült Magyar Pártnak adja át és az átadás megtörténteig biztosítsa azonnali sajtószabadságunkat, gyülekezési jogunkat. Követeli, hogy a magyarság minden korlátozás nélkül azonnal használhassa nemzeti jelvényeit. A magyarság öntudatos fegyelmével, lelkes örömmel és a komoly történelmi felelősséggel várja felszabadulásának pillanatát és kéri a müncheni egyezményt aláírt nagyhatalmakat, hogy az egyezmény alapján jogos kívánságaiknak minél hamarabb érvényt szerezzenek. Ezt a határozatot az Egyesült Magyar Párt bejelentette a cseh kormánynak, Lengyelországnak, mint nagyhatalomnak és tudomására hozta a müncheni egyezményt aláírt hatalmaknak. Ezt a határozatot aláírták az Egyesült Magyar Párt

Most, amikor Csehszlovákia válsága az egész világ szemeláttára játszódik le, valószínűszenzáció erejével hat

MARJAY FRIGYES

SEDANTOL PRAGAIG ...

című páratlanul izgalmas könyve.

Ára gyönyörű egész vászonkötésben 310 lel.

Megrendelhető kiadóhivatalunk útján.

* Székrekedésben szenvedőknél reggel felköléskor egy pohár természetes „Ferenc József” keserűvíz a belek eldugulását gyorsan megszünteti, a gyomor működését előmozdítja, az anyagcserét megélénkíti, a vért felfrissíti, az idegeket megnyugtatja, s így kellemes közérzetet és fokozott munkakedvet teremt. Kérdezze meg orvosát.

valamennyi képviselői, szenátorai és tartománygyűlési képviselői. Ezt a határozatot az öncélú magyar gondolat jegyében alkottuk meg. Nem ellenséges senkivel szemben és nem állhat szemben soha más nemzet jogos érdekeivel. Ezer éven át éltünk együtt a szlovák nemzettel és most, amikor a szlovákok új jövőt építenek maguknak, az a kívánságunk, hogy jó és becsületes szomszédok legyünk a szlovákokkal a jövőben.

Jaross Andor ezután bejelentette, hogy a magyar párt parlamenti klubja megalakította a Magyar Nemzeti Tanácsot, mely hivatott képviselni a magyarság érdekeit, míg a határrendezés kérdése véglegesen meg nem oldódik. Magában foglalja a magyar egyesült párt összes törvényhozási és tartománygyűlési képviselőit. A Nemzeti Tanács felhívja a magyarokat, hogy forduljanak teljes bizalommal a magyarság jelenlegi legmagasabb képviselői szervéhez, a Magyar Nemzeti Tanácshoz. Ez hivatásának és kötelességének tartja a magyar jelent és jövőt munkálni.

Tuka Béla szabadon bocsátását követeli a szlovák miniszter.

Prágából jelentik: Tiso dr., az új szlovák miniszterelnök, pénteken ultimátumszerűen követelte Sirovy miniszterelnöktől, hogy Tuka Béla dr. egyetemi tanárt, aki 15 évi fegyházbüntetését a pilseni törvényszék fegyházában tölti, azonnal helyezék szabadlára.

Szlovákia függetlenségéről csak az új elnökválasztás után akarnak tárgyalni a csehek

Prágából jelentik: Cseh politikai körökben azon az állásponton vannak, hogy a szlovákoknak az eddigi alkotmány módosítására és a Szlovákia függetlenségére irányuló követeléseit nem teljesíthetők addig, amíg a parlament és szenátus meg nem választja az új köztársasági elnököt. Az elnök megválasztására viszont, mint prágai jelentés közli, csak október 15-ike után kerül sor.

Benes Svájcba utazott

Prágából jelentik: Benes pénteken elutazott Svájcba. Elutazása személyi biztonsága érdekében történt, de másrészt azért is, mert tekintélyes pénzvagyona Svájcban van elhelyezve.

Berből jelentik: A svájci szövetségi tanács három hónapra betiltotta a „Journal des Nations” című lap megjelenését. A lap egyik cikkében ugyanis súlyosan sértő kifejezéseket használt a müncheni tanácskozás résztvevőire. A lap kiadója és tulajdonosa tudvalevően Benes Edvardnak, a lemondott cseh köztársasági elnöknek az öccse.

A közvagyon

Bucurestiből jelentik: A közvagyon megdézsmálásával vádolt tisztviselők elleni per gyorsított tütemben folyik s egyszerűsített eljárásúak elleni vizsgálatok is fokozott gyorsasággal közelednek a befejezés felé. A „közvagyonállag” fogalma a multban ugyiszólván ismeretlen volt a polgári szótárban. Különösen vonatkozik ez azokra a tisztviselőkre, akik nem tettek különbséget az állam pénze és a magánosok zsebe között. Ennek tulajdonítható, hogy a különböző visszaélésekkel vádolt közigazgatási vezetők csaknem megtöltötték a börtönöket.

Ezek ellen az eljárás most már a befejezéshez közeledik, miután a februárban kihirdetett új alkotmány folytán nem heverhetnek évekig az iratok a törvényszéki iktatókban. Biztosítja az új perrendtartás azt is, hogy a vizsgálóbírók és az ügyészség nyugodtan, minden üldözés nélkül dolgozhasson a munkájukat ne zavarja a „közbenjárók” serege, mint ahogy a multban történt. Az igazság végre szól, és ez a szó a büntetés felett rövidesen itélkezik.

EIRE egy új állam és egy régi seb

Az elmúlt napokban újra, meg újra megjelentek hírek az ir népszavazásról és az új ir alkotmányról, gyakran felmerült bennem a nagy, fényesen és nedvesen csillogó, zöld ir mezők képe.

Négy esztendővel ezelőtt utaztam Liverpoolból hajón Dublinbe és onnan vonalon a „zöld sziget” belsejébe. Egyórás utazás után már értettem, miért nevezik Írországot zöld szigetnek: végig a vasút mentén egyebet sem láttam, mint végeérhetetlen, élesen, üdén, egészségesen zöld legelőket. Vezetőm és barátom, Mac Kinney tanár és cserkészlő elmondta, hogy az ország művelhető területének négyötödösze legelő. Nem értettem a dolgot. Tudtam, hogy az agrárjellegű Írország Angliából és az angol gyarmatokból kénytelen gabonanevelést behozni. Igaz, hogy ennek felében négy millió tonna szénát és négy millió darab vágómarhát termel és ennek nagyrészt Angliába szállítja, de a behozatal-kivétel mérleg még így is az ő kárára billen lefelé.

— Miért nem vetik be a zöld mezők egy részét? — kérdeztem és Mac Kinney barátom válasz helyett vastag felöltőre mutatott. Megértettem. Julius volt, Írországból is a legmelegebb hónap, de felöltő nélkül bizony egy-két déli óra kivételével dideregtünk. 15—16 foknál soha sem szállt magasabbra a hőmérő. Ilyen csipős óceáni éghajlat alatt már nem terem meg a kényesebb gabona. Írország a legelőgazdálkodásra és ezzel az angol kivételre van utalva. Nem tévedés: kivételre és nem behozatalra, mert gabonanevelést és ipari cikket esetleg más országból is tudna behozni, de szénáját és állatait nem igen venné át más, mint Anglia. Kivételnek 94 százaléka Angliába vándorol.

Mac Kinney az ir függetlenségi harcok szenvedélyes vázolója után halk és tárgyilagos hangon megkért, hogy ezt a kis közgazdasági leckét ne felejtsem el, amíg Írországból járok és ir emberekkel a Nagybritanniától való elszakadást beszélgetek.

Nem felejttem el azóta sem és most is gondoltam rá, amikor az új ir alkotmány szövegét olvastam. E szerint Írország jogi szempontból úgy elszakad Angliától és az angol birodalomtól, a British Commonwealth-től, mintha — amint maga az alkotmány szövege mondja — „Nagybritannia millió és millió mérföldnyire fekszenék Írországtól.” Az alkotmányban egyébként szó sincs Angliáról, az angol királyról, az angol birodalomról, egyszerűen „kifelejtették” belőle, mint ahogyan az ir szabadállam „elfelejtett” képviselőt küldeni VI. György koronázására, a nagy angol birodalmi konferenciára és „elfelejtette” kinyomozni II. György angol király dublini szobrának felrobbantását...

Hogyan merészeli Írország?

Az első gondolat, ami kontinentális emberben az ir függetlenség törvénybeiktalására felmerül, nem is az, hogy miért szakadnak el az irek, hanem ez: hogyan mer ez az apró nép szembeszegülni a világ leghatalmasabb birodalmával? Hogyan mer nyíltan hátat fordítani neki, amikor olyan közel van hozzá, hogy az angol partokról messzehordó ágyúval löni is lehet?

Aki csak egy napot is töltött irek között, tudja, hogy a kérdés Dublinban, vagy bármely más ir városban fel sem merülhet. Az irek lángoló és fékezhetetlen szabadságvágyukban, évszázadokon át megkeseredett angolgyűlöletükben egyszerűen nem is vetik fel a kérdést. Nem törődnek vele, mit szól Anglia az elszakadásukhoz. Azt sem bánnák, ha Anglia hadseregét küld ellenük. De Valera azonban, az irek aszkéta természetű, furcsa vezére van olyan okos politikus, hogy tudja: Anglia nem indít háborút az irek ellen. Nem indíthat... Nem indíthatott a háború utáni években sem,

amikor fegyveresen keltak fel az irek, szóval több és kézzelfoghatóbb oka lett volna rá. Angliának az ir kérdésben saját háború utáni politikájának áldozata lett. Az angol politika a békekötéskor fenn hirdette a kis nemzetek önrendelkezési jogát. Lehetetlen helyzetbe jutott volna az angol diplomácia az egész világon, de különösen az Egyesült Államokban, ahol hatmillió ir él és óriási angolellenes propagandát fejt ki, ha nyíltan háborút indít az irek ellen. Anglia nem igazhatja le az ireket 1921-ben és nem igazhatja le 1937-ben sem. A háború után kénytelen volt belenyugodni abba, hogy az ir tartomány Ir Szabadállam legyen, most kénytelen belenyugodni abba, hogy az Ir Szabadállam Eire legyen.

Eire: ősi kelta-gael nyelven nevezik így Írországot. Ezt a nevet adta neki most De Valera és pártja, miután a király személyét képviselő főkörmányzó jogait megszüntette és szuverén állammá emelte Írországot.

Írországot és nem az ir szigetet, mert a sziget hat északi grófsága, az ugynevezett Ulster tartomány Belfast székhellyel, Észak-Írország néven szorosan Angliához tartozik. Ulsterben ugyanis angolok laktak.

Itt a mai ir kérdés nyitja. Ha akkor Anglia megadja az ireknek a teljes polgárjogot, azok lassan, önkéntelenül, surlódás nélkül beolvadtak volna a nagy angol egységbe, amint ahogy beolvadtak a szintén kelta skótok, akik ma épp oly büszkén britek, mint az angol sziget többi lakói. Az irek a XVI. századi ulsteri telepítés óta nyelvükben angolokká lettek, de nemzeti érzésükben soha egy pillanatig sem. Attól kezdve, hogy 1542-ben VIII. Henrik ir királlyá koronázta magát, a „Szentek Szigetéből” a „Lázadó Sziget” lett. Evtizedeken keresztül megújuló új meg új felkelésekkel pró-

Két szépséghiba az új függetlenségben

Eire ma már papíron egész független ország. Hitler például — nyilván nem minden él nélkül, — már külön követet is nevezett ki Dublinba. Az új alkotmánynak azonban két nagy szépséghibája van: hiába jelenti ki, hogy

* Gyomor-, bél-, vese-, máj- és epahíjgyulladások szívesen isznak reggelenként egy-egy pohár természetes „Ferenc József” kóserfívizet, mert annak hashajtó hatása gyors és biztos, igen enyhe és ezért nagyon kellemes. Kérdezze meg orvosát.

bátták lerázni magukról az angol igét.

Az angolgyűlöletnek két oka van. Az angol földesurak könyörtelenül kiuzsorították az ir földművelő népet. A gyér termés javarészt hajókra reakták és Angliába vitték. Az ir nép nyomora már századokkal ezelőtt is kömondásos volt egész Európában. De ezt talán kibírták volna. Nem bírták ki azonban a vallási elnyomatást.

Az elnyomatás századai

Ireket lenni és katolikusnak lenni ugyanazt jelenti. Az irek az egyetlen északi nép, amely fölött a reformáció nyomtalanul múlt el. Az irek a katolicizmusokból ezer esztendője nem engedtek. Márpedig Anglia csak annak az ir embernek adott szavazati jogot és csak az tölthetett be hivatalos állást, aki elismerte az angol királyt, mint az egyház fejét, aki esküt tett arra, hogy nem vesz részt szentmisén, nem tiszteli a szenteket és tagadja az átlényegülés tanát. Az angolok jól tudták, hogyan zárják ki az ireket a közéletből: négy évszázad alatt alig volt ir, aki ezt az esküt letette. A katolikus hit és a nemzeti érzés viszont olyan elválaszthatatlan egységgé fonódott az irek lelkében, hogy ma már nem tudják, de nem is akarják különválasztani. Mire a katolikusellenes törvényeket megszüntették, már késő volt: az irek most már nem is akartak angol állampolgárok lenni!

Igaz, hogy a legtöbbjük már ir állampolgár sem lehetett, mert közben kivándorolt. A múlt század huszas éveitől kezdve a zöld szigetet csaknem teljesen elnéptelenedett. Milliós tömegekben vándoroltak ki az Egyesült Államokba, Ausztráliába és Kanadába. A háború után pedig, akár csak az amerikai tótok, nagyrészt az amerikai irek vitték ki a félig független Írországot.

az egész ir sziget független és szuverén állam, Ulsterben mégsem De Valera, hanem az angol kormányzó az ur. Maguk az ulsteriek hallani sem akarnak az Angliától való elszakadástól. Ez az egyik szépségfolt. A másik: az 1921-es londoni szerződésben, amely az ir szabadállamot létrehozta, van egy pont, amely szerint az ir partok védelmét a brit flotta látja el addig, amíg Írország saját hajóhadat nem épít. Efelett a pont felett elsziklott az új alkotmány. A szegény Írország belátható időn belül, természetesen, nem engedheti meg magának a külön hajóhad fenntartását, ha pedig építene is hajóhadat, nagy kérdés, rá tudná-e bízni a Cork Harbour, Berehaven és Lough Swilly ir kikötőkben állomásozó angol páncélos cirkálókat, hogy önként elhagyják az ir partokat?

Az angol Külügyi Hivatalban nyilván nem siklottak el e fölött a pont fölött. Engedik, hogy az ir szabadállamból Eire legyen, hogy a királynak ne tegyenek hűség esküt, hogy követéseket állítsanak fel, csak a hadihajókat nem hívják vissza az ir kikötőkből.

Tulajdonképpen szarancsok helyzet ez: az irek elérték sok évszázados álmukat, külön államuk van, külön köztársasági elnökkel, külön parlamenttel, senki a belügyeikbe nem szólhat bele. Az angolok pedig nem törődnek azzal, mit csinálnak az irek a szigetnek Ulster-től délre fekvő részén, amíg hadihajóik szürke teste ott áll az ir partokon és amíg az ir kivétel 94 százaléka angol pénztárcákba és angol gyomrokba vándorol. Sőt, a dolog még tovább is lehet folytatni: az angolok időnként csendesesen éreztetik, hogy ezeket a kivételi tételeket egyik napról a másikra megszüntethetik, az irek viszont ugyancsak csendesesen éreztetik, hogy háború esetén nagyon nagy szüksége van Angliának ezekre az élelmiszeikre...

Igy aztán létrejön valami olyasféle, amit némi jóakarattal egyensúlynak lehet nevezni.

Boldizsár Iván.

UJ!

UJ!

Az őszi szezon legszebb

női kabát
kosztüm ruha
szövet
divatujdonságai.

Selyem, vászon- és mosó-
árúk óriási választékban

VADAS

c é g n é l

Bu. Regele Ferdinand 1

CONSUM
bevásárlási hely!

HIREK

MAGYAR LAPOK

Keresztény magyar napilap

Nagyvárad, Strada Regele Carol II. 5.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Belföldön: Egész évre 900, félévre 450
negyedévre 225, egy hóra 75 lei.

Magyarországon: Egész évre 50 P, félévre 25 P, negyedévre 15 P
Egyes szám ára 20 fillér, vasárnap és ünnepeken 24 fillér.

Postatakarékpénztári csekk számlánk száma: 80.037
Telefon: 12-27.

Kolozsvári szerkesztő: dr Sulyok István.
Kéziratokat nem örzünk meg és nem adunk vissza.

Időjárás

A bucaresti időjárás-kutató intézet jelentése szerint a várható időjárás: Eszaknyugati szél, felhőfelvonulások, kisebb esők, különösen északon. A hőmérséklet nem változik. Éjjel több helyen ködképződés.

A nyilvánossági joggal rendelkező magániskolák nem alkalmazhatnak nyugdíjas tanítókat. Bucarestből jelentik: A nemzetnevelésügyi miniszter közlése szerint az elemi magániskolák, melyeknek nyilvánossági joguk van, nem alkalmazhatnak nyugdíjazott tanítókat.

KÜLFÖLDÖN TARTÓZKODÓ IFJAK A KÖVETSEGEKEN ÁLLHATNAK KATONAI FELÜLVIZSGALATRA. Bucaresti. Saját tud. A nemzetvédelmi miniszterium hivatalos közleménye szerint az 1922—1936. évfolyamhoz tartozó és külföldön tartózkodó ifjak, akik orvosi felmentésben részesültek, vagy katonai szolgálatra alkalmatlannak találtattak, — amennyiben nincs módjuk hazatérni — az illetékes román követségeken kerülnek felülvizsgálatra. A követségek október 15—november 15 között tartják meg a felülvizsgálatot.

HARGITHAY BERTALAN VEZÉRIGAZGATÓ COLLAS, BUCURESTI GÖRÖG KÖVET ELŐTT LETETTE A KONZULI ES-KÜT. Bucarestből jelentik: Ismeretes, hogy Hargithay Bertalannak, az Erdélyi Bank vezérigazgatójának, Görögország felajánlotta a konzuli képviseletet. Hargithay Bertalan — kolozsvári székhellyel — elfogadta a felajánlott tisztséget s — miután a külügyminisztérium a kinevezést jóváhagyta — a vezérigazgató már le is tette az esküt Collas bucaresti görög követ előtt. Az új konzulátusi hivatal helyiségeit az Erdélyi Bank palotájában rendezik be.

Románia kivitele Japán felé megindult. Bucaresti. Saját tudósítónktól. A román-japán kereskedelmi egyezmény megkötése után a napokban távozott Constantából az első japán hajó. 12 ezer tonna szállítmánnyal.

Felfüggesztették állásából a marosvásárhelyi pénzügyigazgatóság nyugdíjosztályának főnökét. Marosvásárhelyről jelentik: A marosvásárhelyi nyugdíjasok között — akiknek száma közel háromezerre tehető — érthetően nagy feltűnést keltett az a tény, hogy a pénzügyigazgatóság nyugdíjosztályának főnökét, Chindea Józsefet állásából felfüggesztették. Chindea ellen feljelentést tettek az ügyészségen amiatt, hogy az osztályfőnök csak úgy állott a nyugdíjasok rendelkezésére, ha külön megfizették. A vádirat alapján meg is indult ellene az eljárás, sőt már a főtárgyvádat is kintűzték november harmadikára.

AZ 1937. ÉVI MEZŐGAZDASÁGI TERMELÉS ERTEKE. Bucarestből jelentik: A mezőgazdasági minisztérium statisztikai osztálya most tette közzé az 1937. évi mezőgazdasági statisztikát. A statisztika adatai szerint 1937-ben a megművelt terület 1389 millió hektárt tett ki. A termelés összértéke 69.925 millió lejt tett ki.

Megkezdődött a bányási szünet. Aradról jelentik: A Bányásban ezen a héten megkezdődött a szünet. Máriaföldön, a Bányás szőlőtermelésének központjában az első szüreti eredmények csalódást okoztak. A jelek után ítélve ugyannyiség, mint minőség tekintetében elsőrangú termésre számítottak, tényleg azonban a szüreti eredmény mennyiségileg közepes, holdanként 25—40 hektoliter. Az idei termés ugyan kétszerese a tavalyinak, de alig negyven százaléka az 1936. évi rekordtermésnek. Ezzel szemben a minőség az utolsó hetek meleg napos időjárása következtében feljavult és így a bányási siksági borok maligantartalma 10—11 lesz. A borszőlő ára a szőlősgazdáknál két lei körül mozog különként. Ugyanakkor kötések még nem jöttek létre.

Gyémántmise Nagykárolyban. Moldován Endre ny. főeni plébános, szentszéki tanácsos, október 2-án, vasárnap tartotta meg Nagykárolyban pappaszentelésének 60 éves emlékünnepe, gyémántmiséjét. A manuductori tisztelet dr Földvári György piarista házfőnök-plébános, a rendi ujoncövéndékek magisztere látta el, aki egyúttal az ünnepi emlékbeszédet is tartotta. Szentmise végén a jubiláns aggpap paptársaira és a szép számban megjelent hívekre külön-külön áldást adott.

A butorozott szobák illetéke. Felhívjuk az összes bérlőket, akiknek 1—2 butorozott szobájuk van kiadva, hogy azt sürgősen jelenték be nálunk. Az újabb gyakorlat szerint ugyanis a felbontás során 1—2 szoba illetékét indokolt esetben törlik, akik viszont nem fellebbeztek, azok érdekében mindent megteszünk, hogy a kiadó szoba illetékét közigazgatási uton töröljék. Bérlők Szövetsége, Nagyvárad, Rimánóczy-utca 12.

FELFÜGGESZTETTE A PÉNZÜGYMINISZTERIUM AZ ITALMÉRÉSI ENGEDÉLYEK ÁRVEREZÉSÉT. Bucaresti. Saját tud. Pénzügyminiszteri rendelet jelent meg, amely szerint az italmérési engedélyek mal rendszere 1939 április hó 1-ig meghosszabbították. Ennek megfelelően az italmérési engedélyek árverezése az időpontig halasztást nyer. Magyar közbenjárásra illetékes helyen külön leszögezték, hogy ez az intézkedés a Hangya szövetkezet italmérési engedélyire is vonatkozik. Az árveréseken véglegesen odaitélt italmérési engedélyeket azonban már nem veszik vissza.

KICSIDYEK, NAGYOK, FIUK, LEÁDYOK

gyerünk a SCALA (v. Katolikus Kör) mozgóba, ahol együtt mulatunk, táncolunk, vigadunk

BÁRSONY RÓZSI
DÉNES OSZKÁR
HALMAY TIBOR
Dr SÁROSI
SESTA
TOLDI
SINDELAR

szín és futball művészekkel

3:1 a szerelem javára

ABRAHÁM PAL filmoperettjében

HOGYAN LEHET KÜLFÖLDÖN ROMÁN ÁLLAMPAPIROKAT BEHOZNI? Bucarestből jelentik: A külföldi román állampapírok behozatalának módjaitól az utóbbi időben megkülönböztek a vélemények. A múlt évben az állampapírok lepcséttelésevel egyidejűleg tudvalevőleg elhatározták, hogy a külföldön lévő állampapírok behozatalára az engedélyeket a közadóságok igazgatósága boesálja ki. Egyben úgy döntöttek, hogy a Nemzeti Bank végzi az ellenőrzést abból a szempontból, hogy az említett állampapírok behozatalának ürügye alatt ne történjen tőke-export. Ezért, akik a behozatali engedélyt megkapták, ennek megtörténte után ki kell töltsék a Nemzeti Bank A, B, C és D nyomtatványait. Az utóbbi időben azonban megállapítást nyert, hogy visszaélések történtek, egyesek tőkét akartak kivinni és ezért ezeket az ügyeket az illetékesek átadták az ügyészségnek. A jövőbeni visszaélések elkerülése érdekében a pénzügyminisztérium úgy döntött, hogy a jövőben a külföldön lévő román állampapírok behozatalát a Nemzeti Bank engedélyezze. Azon állampapírok behozatalát, amelyek vásárlása még 1932. előtti történet, megkönnyítik és kevesebb feltételhez kötik.

Tűz Arad megyében. Aradról jelentik: Nagyobb tűz pusztított tegnap este az aradmegyei Buceava községben. Eddig még ismeretlen körülmények között kigyulladt Costea Adrian gazdálkodó házában gazdasági épülete. A tűz nagyobb pusztítást végzett az épületben, amely alatt mintegy 50 ezer lei károsodás érte Costea Adriant.

* A vakbélgyulladás veszélye elleni védekezés egyik hatásos módszere abban áll, hogy az ember a beleit hetenként legalább egyszer — reggel éhgyomorral egy pohárral — alaposan kitisztítja. Kérdezze meg orvosát.

777 szatmármegyei gyermek közül csak 213 egészséges

Szatmárról jelentik: A vármegyei egészségügyi bizottság egyik májusi ülésén megbízta dr P. O. Corlăteanut, az állami kórház gyermekorvosát, hogy a megyében a gyermekhalandóság égetően fontos kérdését alapos tanulmányozás alá vegye és tapasztalatairól készítsen jelentést.

Dr Corlăteanu munkájával most készült el. Jelentésében, amelyet a vármegyei egészségügyi bizottsághoz intézett, beszámol arról, hogy szabadságideje alatt az avasi járás községeiben 777 gyermeket vizsgált meg. Az egy éven aluli gyermekek közül mindössze 68 egészségeset talált, 65 gyermek bélfurugában, 45 egyéb betegségben szenvedett. Az egy éven felüli gyermekek közül azonban mindössze száznegyvenöt volt egészséges, míg 449 gyermek könnyebb súlyosabb betegségben szenvedett.

A beszámoló a baj okát is megjelöli. Dr Corlăteanu annak a véleményének ad kifejezést, hogy az országos viszonylatban is hatalmasnak mondható gyermekhalandóságot Szatmár megyében a szülők és a gyermekek helytelen táplálkozása okozza. Felveti azt az indítványt, hogy a falusi lakosság részére fűzetet nyomtasanak. Ebben a fűzetben egyszerű szabállyal mutassanak rá azokra a legelmeibb szabályokra, amelyeket egy fiatal anyának a maga és gyermeke táplálásánál szem előtt kell tartani. Indítványozza továbbá azt is, hogy a vidéki szülőknek hatóságosabb közreműködésre utasítsák.

A bucaresti katolikus magyarok szüreti táncmulatsága. Október 2-án este zajlott le a bucaresti katolikus magyarok szüreti műsoros táncmulatsága, amelyet a Katolikus Férfi Liga és Népszövetség a Tomisz-épületben rendezett meg. — Színpadra került „Ne tovább a kaptafánál” című háromfelvonásos bohózat. A szereplők közül Boros Ferenc tanár és Kovacs Imre emelkedtek ki különösen, de dícséretreméltó alakítás nyújtottak Boda Lajos, Keresz Béla, Berky József, László Ferenc, Meinek István és Opra István is. Kellemes meglepetést keltett, hogy Stiaszny Lajos gyáros, huszonkilenc munkásával együtt jelent meg a mindvégig kedélyes, családias jellegű mulatságon.

MESTERVIZSGÁT TEHETNEK A „KONTÁROK”. Bucarestből jelentik: A szakmai képzésről szóló törvény egyes intézkedéseit megváltoztató törvényrendelet lehetővé teszi, hogy azok az iparosok, kik e törvényrendelet kihirdetésekor már legalább öt éve önálló műhelyt vezettek, de „kontároknak” számítottak, mert nem volt meg a szükséges előképzettségük, mestervizsgát tehessenek. Erre a vizsgára december 31-ig lehet jelentkezni. Tekintettel arra, hogy az érdektelt iparosok figyelmét ez az intézkedés elkerülte és eddig az illetékes munkafelügyelőségeknél úgyszólván alig jelentkeztek, nyomtatékosan felhívjuk az érdektelt iparosok figyelmét, hogy használják ki ezt a törvény által nyújtott kedvezményt, különben továbbra is mint kontárokat fogják kezelni a szobanforgó iparosokat s esetleg műhelyeiket is bezárják.

Ötmilliót utalt ki a kormány a gyapottermelés fokozására. Bucaresti. Saját tud. A mezőgazdasági minisztérium ötmillió lejt bocsátott a Nemzeti Textil Hivatal rendelkezésére, a gyapottermelés fokozása céljából. A textilhivatalt a gyapottermelő területet a jövő évben 20—30 ezer hektárra szándékozik növelni, a termelőknak nyújtandó támogatással. A gyapotot termelő terület egyébként az utolsó két évtizedben 130 hektárról 6000 hektárra emelkedett.

HOTEL SZABÓ

BUDAPEST, IV. EGYETEM-UTCA 7.

Hotel Szabó a belváros középpontjában fekszik. Szép, tiszta, világos szobák, minden modern kényelemmel. (Központi fűtés, hideg- meleg folyóvíz, telefon, stb.) Polgári szálló — polgári árak!

IDŐK SODRÁBAN

Csehország népei

Irta: Rády Emér

Tulajdonképpen ebben a pillanatban még nem is tudjuk földrajzilag meghatározni, hogy mi az a Csehszlovákia. A müncheni négyhatalmi értekezlet csak bizonyos területek sorsát intézte, más területeken a döntést vagy a népszavazásra bízta, hogy az érdekelt kormányok részére biztosított tárgyalási és megegyezési lehetőséget. A helyzet tehát az, hogy a Csehszlovák Köztársaság területe ezekben a napokban jóformán óráról-órára csökken, ahogy a német csapatok az egyes zónákat megszállják, ugyanakkor pedig a négy világtáj minden irányában bizonytalan, hogy hol húzatnak majd meg azok a határok, amelyeket a nagyhatalmak és a sors Csehország számára kijelöl.

Csehszlovákia ebben a pillanatban nem teljes jogú állam s nem lesz mindaddig, amíg határainak sorsa végleg el nem dől. Mert a teljes szuverenitás egyik lényeges kelléke a biztosan birtokolt terület, — a népszövetségi tagságot is ettől teszik függővé, — már pedig jó adag tájékozatlanság, vagy naivság kellene ahhoz, hogy a mai csehszlovák határoknak akár egy kilométernyi vonaláról is azt állítsa hogy az már végleges és így marad az idők végezetéig. Tárgyalások, diplomáciai küzdelem, elvek és érvek harca folyik most és csak ha minden eldől, kerülhet Közép-Európa térképére végleges formájában az az állam, amelyet Csehszlovákiának neveznek.

Amint így az utóbbi napok izgalmas eseményeit áttekintjük, megállapíthatjuk, hogy Csehszlovákia válságából majdnem az egész emberiség, a civilizáció, a kultúra válsága lett. Voltak napok és órák, amikor úgy éreztük, hogy már csak percek választanak el a fegyveres összetűzéstől, ami napok alatt nemzetek és népek öldöklésévé vált volna. Mi maradt volna meg a civilizációból, hová hullott volna az emberi kultúra és másoda pusztítást végzett volna ez a háború a világháború szenvedéseiből alig-alig kilábaló emberiségben. A müncheni négyhatalmi értekezlet megmentette az emberiséget a legszörnyűbb megpróbáltatástól s a négy államférfit méltán és joggal ünnepli most nemcsak saját nemzetük, hanem az emberiség a maga egészében. De ennek a békének

ára volt és azt annak a Csehszlovákiának kellett megfizetnie, amely a háború apokaliptikus szörnyűségeit már-már felidézte.

Most, amikor a csehszlovákiai probléma likvidálása a legradikálisabb eszközökkel megkezdődött, megállapíthatjuk, hogy a Csehszlovákiának jutott sors és végzet természetes is, aki kissé is ismerte a cseh kérdést, nem lepődik meg. A csehszlovák állam megalakulását a világháború alatt, majd a békeszerződések megkötése előtt egy megfeszített propaganda-hadjárat előzte meg. Csehszlovákia nem a fegyverek erejével, hanem a propaganda eszközeivel nyerte meg a háborút és került a győztes hatalmak közé. Néhány hónappal ezelőtt jelent meg Németországban egy könyv, szerzője Roscnhofer Hermann s a könyv azokat az emlékiratokat dolgozza fel, amelyeket a cseh békedelegáció a békekonferenciához intézett. Tizenegy dokumentumot tartalmaz a könyv s mind a tizenegy megrázó bizonyítéka, hogy a lelkiismeretlen propaganda milyen eszközökkel, milyen hamisításokkal és milyen megtévesztésekkel dolgozik.

Csehszlovákia geográfia és gazdasági egység lesz, — mondja az egyik memorandum — és megteremtették a világ leghetlenebb geográfiai állam-alakulatát, amelynek egyes részei száz és száz gazdasági érdekkör részei voltak s amelyeket húsz esztendő alatt sem sikerült összekovácsolni. Téves nemzetiségi adatok, hamis statisztikák, megtévesztő frázisok ezeken épült fel az új állam és hiába volt húsz esztendő megfeszített küzdelme, a születési hibákat nem lehetett eltüntetni s az első válság óráiban olyan erővel törtek fel, hogy kitérésükkel nemcsak a mesterséges államépületet, hanem egy világot ráztak meg.

A müncheni értekezlet alapján Csehszlovákia testéről rövidesen lekapcsolódnak a német, magyar és lengyel területek s a három nemzetiségből legfeljebb szörvány kisebbségek maradnak az új államban. Kérdés azonban, hogy ezzel megoldódik-e a csehszlovák állam nemzetiségi problémája?

Csehszlovákiának mint neve is mutatja tulajdonképpen két nemzet államának kellene

Új árjegyzékünk
megjelent

Szállítás október hó közepén
kezdődik

Ambrosi, Fischer & Co.

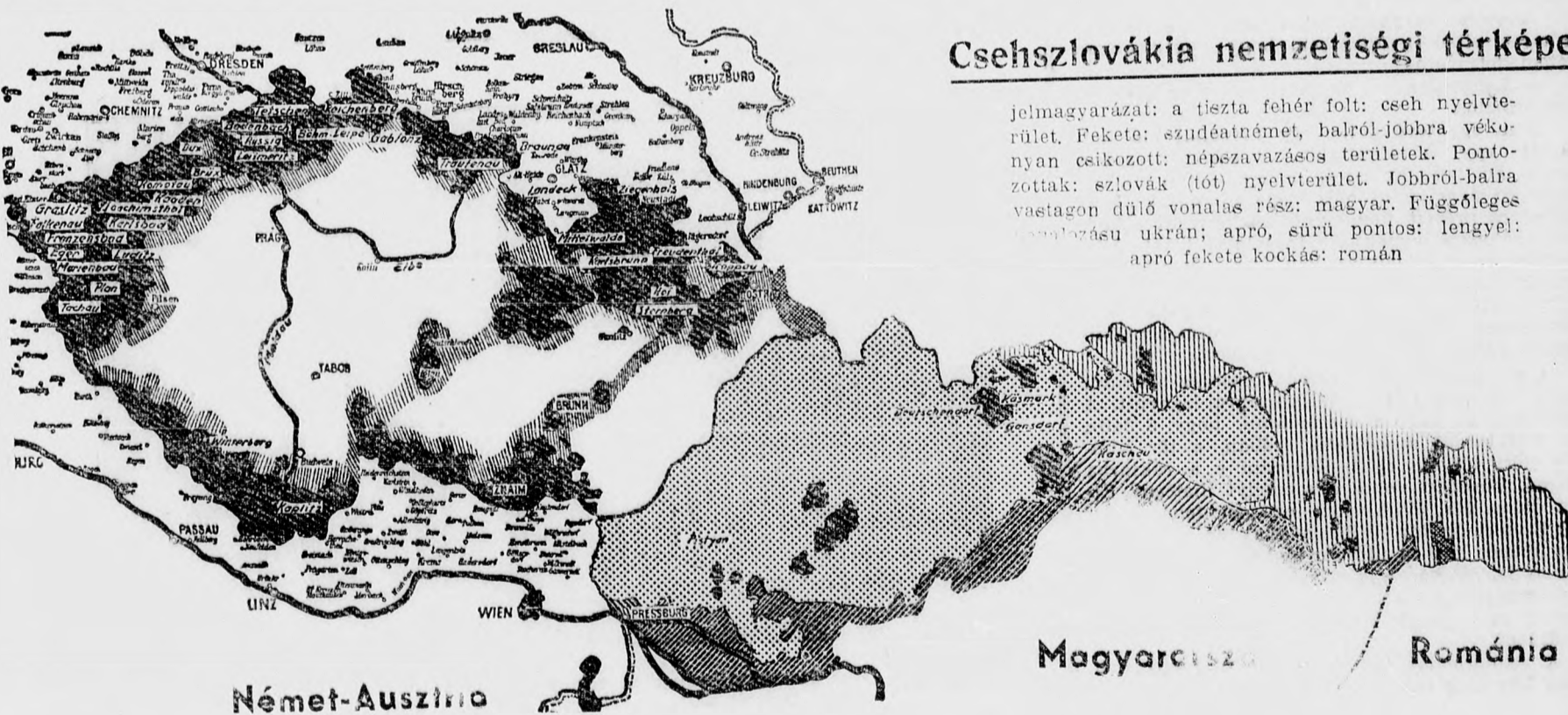
Aiud, Jud. Alba

lennie: a csehek és szlovákok államának. A két nép közötti megállapodás is úgy szól s Csehszlovákia eredetileg Cseh-Szlovák-ország volt. Az új állam első napjaiban azonban ez a kötés felbomlott és a cseh propaganda és államvezetés arra az álláspontra helyezkedett, hogy a cseh és szlovák nemzet tulajdonképpen egy és ugyanaz a nép s csak nyelvjárási különbségről van szó. Ez a beállítás téves, sőt rosszakaratú volt, hiszen két olyan nemzetről van szó, amely faji tulajdonságaiban, kultúrájában, erkölcsi felfogásában igen lényeges eltérést mutat. Mindenesetre azonban jó volt arra, hogy a túlsúlyban lévő cseh elem a testvériség ürügye alatt elhatalmasodjék a szlovák nemzet fölött, mely ezekben az években élte nemzeti élete gyermekkorát.

Két évtizede folyik a harc a cseh és a szlovák nép között s a szlovákság vezetői minden eszközzel a szlovák nemzeti különállás elismerését és a szlovák föld fölötti impériumot követelik. Ez a harc a legutóbbi időkig Szlovákia autonómiájának elismertetéséért folyt, az utolsó napok történelmi eseményeinek hatása alatt azonban a szlovákság hivatott vezetői többet, az örendelkezési jog biztosítását követelik.

A harc a cseh és szlovák elem között tehát kieleződött s ezzel, a német, magyar és lengyel kérdés megoldása után is súlyos, belső problémák tornyosulnak fel a cseh állam vezetői előtt. A szlovákság most érett teljes jogú nemzeté és a fiatal nacionalizmusuk tüzevel és elszántságával indult ebbe a harcba. Szlovákia a szlovákoké! hirdetik és már előre biztosítani akarják, hogy azok a cseh elemek, akik a magyar, német és lengyel területekről kénytelenek elköltözni, ne telepedjenek meg az egyébként is szegény szlovák földön. A szlovák föld adta kenyérhez nekünk van jogunk, mondja Tiso dr. Hlinka páter utóda és ebben az egy mondatban benne van a program is.

A csehországi válság kelős közepén te-

Csehszlovákia nemzetiségi térképe

jelmagyarázat: a tiszta fehér felt: cseh nyelvterület. Fekete: szudétánémet, balról-jobbra vékonyan csíkozott: népszavazásos területek. Pontozottak: szlovák (tót) nyelvterület. Jobbról-balra vastagon dűlő vonalas rész: magyar. Függőleges csíkozású ukrán; apró, sűrű pontos: lengyel; apró fekete kockás: román

A titokzatos tüzeset avagy Két lángoló filozófus

Vannak emberek, akik azt hiszik, hogy Ausztráliában kenguruk szökdecselnek az utcákon, s lépten-nyomon bumerang pattan a járókelők szemébe. Nagy tévedés.

Brisbane például, Quesenland, ausztráliai szövetségi állam fővárosa, éppen olyan nagyváros, mint akármelyik más nagyváros. Ott is van aszfalt, közúti vasút, emeletes házak, gépkocsik, rádió, tűzoltóság és kiadóvállalatok, amelyekben egyáltalában nem aranyás, vagy emberevő történeteket, hanem — filozófiai és egyéb műveket adnak ki. Többek között ott nyomtatják ki röviddel ezelőtt a költő és gondolkodó Henry Reepstone négykötetes filozófiai világnézetét könyvvét.

Ismerik? Mert én nem. Ez eléggé sajnálatos, mert belátható időn belül, sőt: talán soha az életben nem fogjuk tudni ezt a művet megismerni.

Azon a napon ugyanis, amikor Reepstone filozófiai műve a nyomtatás alól kikerült és szállításra készen, a kiadóvállalat egyik raktárhelyiségében halmozták fel, — kivonult a brisbanei városi tűzoltóság, hogy eloltsa azt a tüzet, mely az említett kiadóvállalatnál keletkezett. Ez néhány órai fáradozás után, sikerült is. Este hat órákor hangzott fel a tűzriadó és éjszaka fél tizenegy órákor elvonult a tűzoltóság. Sajnos, azt már nem tudták megakadályozni, hogy az a helyiség, melyben Reepstone műve volt felraktározva, tökéletesen le ne égjen. A mű megsemmisült.

A tűz abban a helyiségben keletkezett, ahol Reepstone könyvei hevertek. A rendőrség megállapította, hogy gyújtogatás történt. A tettes szándéka minden kétséget kizáróan az volt, hogy Reepstone művét megsemmisítse. Felvetődött a kérdés: kinek állhatott érdekében, hogy Reepstone műve, mely kifejezetten filozófiai világnézetű mű, — láng és füst martaléka legyen? Legjobb akaratlan sem lehetett másra gondolni, mint Mr. Wilkinsonra.

Mr. Wilkinson, éppúgy, mint Henry Reepstone, világnézetű író volt, de természetesen ellentétes világnézetet vallott. A „bensőséges” elenségeskedés a két író között közismert volt. Ha Mr. Wilkinson belépett abba a vendéglőbe, amelyben Mr. Reepstone ült, ez utóbbi azonnal így kiáltott fel:

— Pincér fizetek. Nagyon rossz itt a levegő!
— Valóban, olyan kellemetlen szag van itt Reepstone sajtjától! — vágott vissza Mr. Wilkinson. — Nyissa ki a szellőztetőt, főúr!

Röviddel ezelőtt egy Wilkinson kontra Reepstone sértési ügyből kifolyólag a két író bíróság előtt állott, s ez alkalommal a napirenden lévő sértések még élesebbeké váltak. Reepstone elvesztette a pert. Elítélték.

Annyira elvakult volna Mr. Wilkinson az íróváros elleni gyűlöletben, hogy gyújtogatásra vetemedett volna?

— Lehetetlen! — állapította meg az illetékes rendőrbiztos.

Nem egyszerű dolog egy filozófiai mű halmozatát egy kiadóvállalat raktárhelyiségében lángba borítani. Nem mintha a filozófiai mű nehezebben égne, mint más irodalmi műfaj, de az egymásra préselt, keménykötésű könyvek általában nehezen égnek. Az irodalmat tehát előbb petróleummal kellett nyakonönteni. Petróleumot, gyujtót stb., titokban kellett a kérdéses helyiségbe becsempészni, a házmaster kijátszásával. Egy öreg, álmodozó, ezüstfehér haju úr, mint Mr. Wilkinson, aligha kapható gyújtogatásra.

A rendőrbiztos nagy csodálkozására a gyanú mégis egyenesen Mr. Wilkinsonra irányult. A kiadóvállalat kapusa elmondta, hogy ő látta Mr. Wilkinsont a kritikus órában, a tűz kitérése előtt fülkéje előtt elhaladni s a raktárba lépni. Tévedett volna a személyt illetően? Kizárt dolog. Mr. Wilkinson, az ezüstfehér hajúval! Ezenkívül: Mr. Wilkinsonnak az a szokása, hogy menés közben újságot olvas. És ezen a délutánon is, amikor a kiadóvállalat épületébe lépett, arca előtt tartotta az újságot. Feltűnt a kapusnak az is, hogy Wilkinson fordítva tartotta az újságot.

A rendőrbiztos láthatóan gondolatokba mélyedt. Egy öreg ember, aki gyújtogatásra készül,

elhalad a portásfülke előtt és az újságot fordítva tartja szeme előtt!

Izgatottságában tartotta volna fordítva az újságot?

A rendőrtiszt elővette az öregúr szolgáját, aki hosszú évek óta állt már Mr. Wilkinson szolgálatában. Ez a szolga minden további nélkül kijelentette, hogy gazdája, Mr. Wilkinson, azon az estén, amikor a tüzeset történt, — ott-hon volt. Egyáltalában nem is hagyta el lakását.

A portás kijelentése tehát szöges ellentétben állt a szolga vallomásával. De hiszen emberileg érthető is, ha egy szolga, a gazdáját, akinél hosszú évek óta otthont és kenyeret kap, hamis vallomással is igyekszik megmenteni.

Ekkor azonban jelentkezett a kiadóvállalat igazgatója. Mint hallotta — úgymond — a feltételezett gyújtogató, Mr. Wilkinson, újságot tartott a kezében, amikor a kapusfülke előtt elhaladt.

— Igen, — válaszolta a rendőrbiztos — és csodálatosképpen: fordítva!

— Éppen ezért jöttem ide, — mondta az igazgató. — Eszerint tehát bebizonyosodott, hogy az illető fordítva tartotta az újságot a szeme előtt?

— Semmi okunk nincs feltételezni, — hangzott a válasz, — hogy a portás ezt az állítást csak úgy kitalálta volna, ha nem látja!

— Akkor el kell Önnek mondanom, — folytatta az igazgató, — hogy vállalatunk egyik megbeszélésén láttam, amint az urak egyike újságot vett fel az asztalról és néhány pillanatig fordítva tartotta a szeme előtt, míg végre észrevette a tévedést.

— Nagyon érdekes! — jegyezte meg a biztos. — Eszerint, úgy látszik, hogy Mr. Wilkinson...

— Nem Wilkinson volt az, aki akkor az újságot fordítva tartotta, hanem Mr. Reepstone!

Mr. Reepstone, a lángoló világnézetű, panaszos író, még aznap „megbeszélésre” hívták a rendőrigazgatóság gyújtogatási osztályára, harmadik emelet, 226-os szoba, Soundso rendőrbiztoshoz. A biztos bocsánatot kért, mondván, hogy néhány perc múlva beszélni óhajt Mr. Reepstoneval. A percből ezalatt óra lett és a rendőrbiztos még mindig nem kezdte meg a beszélgetést. Kérték Mr. Reepstone-t, hogy várakozzék; a rendőrbiztos minden percben itt lehet és különös súlyt helyez a Mr. Reepstoneval való beszélgetésre. A 226-os szoba előtt egyébként két rendőr állt, de erről Mr. Reepstone mitsem tudott. Ugy szintén arról sem tudott, hogy még ő itt, a rendőrbiztos szobájában ül, addig a rendőrtiszt az ő — Reepstone — szobájában tartózkodik. Végre azonban mégis megérkezett.

A „megbeszélést” illetően a rendőrtiszt mindenekelőtt tudni óhajtott, vajjon Mr. Reepstone nem gondol-e valakire, akinek érdekében

állhatott az ő — Reepstone — művét megsemmisíteni, Mr. Wilkinsonon kívül. Mert, bár fennáll bizonyos ellentét világnézeti okokból a két úr között, mégsem lehet az idős, félig már vak Wilkinsonról ilyen cselekményt feltételezni még akkor sem, ha rossz tanácsadója az ellenfele iránti gyűlölet volt.

Mr. Reepstone erre elvesztette fölényes nyugalmát. Dühösen felpattant székéről s igyekezett meggyőzni a rendőrbiztosot arról, hogy a portás vallomása világosan meggyőzhetett mindenkit Wilkinson bűnösségéről. Rajta kívül senki sem jöhet számításba. A gyújtogatási ügy olyan alacsony gondolkodásra vall, amilyenre csak Wilkinson képes!

— De — vetette közbe udvariasan a rendőrtiszt, — gondolja meg a testi adottságokat! Wilkinson úr erősen rövidlátó és...

— Hogyan? — pattant fel Reepstone. — Én sohasem vettem észre, hogy Wilkinson rövidlátó lenne. De mindenesetre jóval kevésbé rövidlátó, mint én!

— Fordítva tartotta az újságot, amikor a portás fülkéje előtt elhaladt, — nevetett a rendőrtiszt.

— Ho-hogy... mondotta Ön? — dadogott Mr. Reepstone, — fordítva tartotta az újságot? Ettől a pillanattól kezdve a „beszélgetés” érdekes fordulatot vett.

— Ausztrália éghajlata, — mondotta a rendőrtiszt, — láthatóan igen kedvező a hajnóvész szempontjából. Erre mutat többek között az a körülmény, hogy egy ilyen nagy városban, mint Brisbane, mindössze két parókakészítő van...

Mr. Reepstone elszápadt. A rendőrtiszt fényképet húzott elő irattáskájából és hosszasan nézte. Portré-felvétel volt. A lefényképezett személy arca le volt vágva, csak a fej hátsó része volt látható az ezüstfehér hajjal.

— Ez Mr. Wilkinson, úgy-e? — kérdezte a rendőrtiszt. — Ezt a fényképtörédket az egyik paróká-kereskedőnél kaptuk. Magát a parókát az ön íróasztala baloldali, legalsó fiókjában találtuk meg.

És a rendőrtiszt szertartásos mozdulattal egy parókát húzott elő táskájából, hosszú ezüstfehér hajjal.

— Mr. Reepstone — mondotta most már komolyan, — ön hónapok óta hordozta magában ezt a tervet. Megtömött irattáskájában csempészte a gyujtót és félliterenként a petróleumot a kiadóvállalat raktárhelyiségébe. Megszerezte Wilkinson fényképét. A kép után parókát készíttetett magának. A paróká segítségével hátulról Wilkinsonnak maszkírozta magát s a tüzeset előtt egy órával, arca elé tartott újsággal elhaladt a kapus fülkéje előtt. Beékelte a betűoszlopok közé, amelyek saját életének alkotásai voltak, a tűzhad-sereget. Ön átadta a lángoknak saját művét! És mindezt Ön csak azért tette, — nos, miért tette, Mister Reepstone?

Reepstone magábaroskadtan ült a széken, apró, fáradt papagály-szemeit lehunyva.

— Gyűlöletből! — mondotta. Szavai halkán, csaknem szomorúan csengtek.

Wolf Durián után:
Fodor Viola.

Északon hamar összebarátkoztak az oda bevonult német katonák s a bájos szudéta lányok, akik énekelve járták be a város'

Budapesti levél

*

Tárlatok tavasztól ősziig

Irtá: dr Gergely Pál

Budapest, október hó.

Evente be szoktunk számolni pesti művészeink alkotásainak és a szalónok vendégtárlatainak javáról. Az idén a svéd, majd lengyel reprezentatív kiállítások után, melyekről egyébként annakidején megemlékeztünk, a Szent István-év legjobb tárlata a jubiléris műcsarnoki volt. Ezen a magyar mesterek bemutatták, mint tudják elmondani képen, szoborban az első magyar király életének mozzanatait.

Örvendek, hogy az eucharisztikus kongresszus idejébe nyúlt lengyel tárlaton is az egyházművészet volt túlnyomó. A lengyelek Munkácsyja: *Matejko* egy nagy vásznával szerepelt: „Az oroszok hódolata Báthory István előtt.” A naturalista és impresszionista lengyelek francia hatás érzik. *Kowarski*, *Pankiewicz*, *Borowski*, *Veclav*, *Kanarek*, *Ozmin*, *Kubicki*, *Novakowski* képei mellett *Rzecki Stanisław* erőteljes *Pilsudski-szobra* marad meg sokáig emlémben. *Zamoyski*, *Karny*, *Kuna* szobrai közül pedig az utóbbinak 3 Máriaja, a döbbenetes realizmussal mintázott *Anyaság*, fájdalom és öröm kifejezése. A lengyeleket legjobbnak a grafikában érzem, ősi fametszeteik stílus-nyomaival. *Skocylas* nevét érdemes kiemelni.

Kár volt, hogy az eredeti tervtől eltérően a Szent Istváni és Eucharisztikus kiállítást tér és idő híján nem bírták kiszélesíteni az egész múzeumi, történelmi anyaggal. Ezért csak a mai mesterek műveit szedték össze. Legkiválóbb volt *Aba-Novák* freskósorozata, a székesfehérvári most felavatott mauzóleum számára. *Molnár C. Pál* óriási mozaik-terve mellett *Friml Géza* „Országépítő” című vászna volt ienyűgöző. *Döbrentey* Gábor franciás „Gyula elfogatása” és *Náray Aurél* képe. „Krisztus a tengeren”, szintén említésreméltó *Cser Károly* Szent István-feje, *Csúcs Ferenc* Péter apostola, a szobrok közül kiválóak. *Csorba Géza* (Ady szobrása) is nagyvonalú, roppant erejű Turáni harcos-t mintázott meg. *Varga Oszkár* „Feszülete” valósággal újjáteremtette az eddig legjobb Fadruszi feszületet, de a kitűnő KUT-tagnak egyéni tömörségével, modern koncepciójával.

Az Ernszt-múzeum *Magyar-Mannheimer* képeit állította ki gyér látogatottság mellett, holott ez a naturalista festő igazán megérdemelt volna többet is.

Pólya Tibor, a hírtelen elhunyt tréfás genre-festő emlékkiállítása jól sikerült és vásárlók is kerültek Szolnok kitűnő mestere képeire, kivált falusi tájaira, lágy árnyalatú, finoman színezett életképeire. Önarcépeit, karikatúráit sohasem felejtí, aki látta. Egyéni tárlatok közül említésre méltók *Hincz Gyula* és *Mattioni Eszter*, *Halápy János* és talán legelsőnek: *Kmetty János* (valahányan a KUT gárdájából) tavaszi kirukkolásai. Utóbbinak rengeteg az új téma-keresése és technikai bravúrja. *Mattioni Eszternek* eredeti „hímes kövei” (mozaikjai) mellett *Halápy* is megérdemli az impresszionista lendület dícséretét. Valahogy a forrásban levő must (de tokajit!) benyomásával hat a nézőre.

*Vass Elemér*t l'art pour l'art festészete kiemeli a sablonkereső, szociális témákat gyártó piketúrától; roppant finom, harmonikus színeivel a legnagyobb francia mesterekre emlékeztet, szobaképei (interieur) és fény-árny elöntései egészen eredetiek felfogásukban. Végigre hagytam, holott súlyos, értéke szerint elsőnek kellett volna említenem *Szönyi Istvánt*, ezt a szerencsés csillagzatban született mestert. Még koratavasszal állította ki 3 óriás természetöltő kép-sorozatát. Kétségtelen, hogy megérdemli a főiskolai tanári kinevezést. Ilyen szín-változattal, ilyen témagazdagságban ma aligha fest még valaki. Egyszerű tus, vagy tollrajzai a japáni impresszionisták tanítványának mutatják s minden előkelő pesti otthon

Őszi mezők éneke...

Most őszt füstöget kinn, a földek között. Sápadt levelek húzódkodnak össze fázón, mintha félnének a közeledő téltől. Mert már joga van a szélnek.

Botom kezembe kapom, saphám mélyen szemembe húzom s nekimegyek a messziségnek. Olyan sok minden jut eszembe. A tarlókon frisszagu hantokat vág föl az eke. Az új élet reménye, a jobb élet öröme ünnepel a barázdák között. De sokaknak nincs füle, hogy meghallja a mezők énekét. Mert ilyenkor őszszel énekelnek a mezők, nótázni kezdenek a rögök. Kissé keserűs a nóta, de van benne valami, ami megállít a friss szántások előtt: érzem a hantok között készülő új élet örömét.

Vándorprédikátor lettem.

A város mindent elnyelő lármája már messzi mögöttem. Közelebb kerültem a földhöz, én, a város gyermeke, aki csak emlékmészisítségéből ismertem a földet.

Szemem nem szokta még meg a földek őszi színeit. Szoktatnom kell hozzá. Ismeret-

SZONETT

Vad szél sítit és vörös levelek
röpködnek, mint rőzszárnyú madarak.
Költők verse — sok recensző, rekedt
kürt — siratja az elporzott nyarat.

Nekem nem fáj immár a gyöngö ős.
Harmínkét év megedzette szívem.
Tudom, az élet hány halált legyöz.
Lesz még tavasz — s híű színeiben

rejtőzik orvul milliányi rossz.
Mért fájna hát e pusztító piros
pompa? Csaló játék minden, mi ma

igéri a könnyű, szelid halált.
Már számtalan dült tavasz ránk talált,
s ránk talál még. Ez a tragédia.

HORVATH IMRE.

len, vagy már régen elfeledett emlékek ereje tér belém. Nézem a vetésre boruló aggodást, mely megeskölja a földet. Látom a szemekből ki-kivillanó tüzet, mely új életet vár. Valahogy bennem is úrrá lesz ez az erő, s már én is szeretettel, régi ismerősként nézem a rögöket, a szántást. Már egynek érzem magam a zsendülő vetéssel, mely majd kipattan a földből, hogy erőt adjon leendő életeknek.

Meg kell állanom Márinéni háza előtt. A nagymama kinn ül az eresz alatt. Kukoricát morzsol. Érdekesen kezd hozzá, olyasféle mozdulattal, mintha krumplít hámozna. Emlékszem gyerekkoromra, amikor ki-kiszaladtam nagyapám munkái közé, hogy elnézegessem munkájukat. Erre a mozdulatra valahogy nem emlékszem. Pedig ott is késsel kezdtek neki a csőnek.

Adjon Isten, Márinéni! — köszönök oda.

— Dicsértessék!..

Egy darabig nézem, mint ügyeskedik. Mondom, hogy mifélek nem így kezdik meg a csövet.

— Hát, ha nem sérteném meg a tisztelő urat, melyik vidékről való?

— Dehoggy sért meg. Városban éltem majdnem mindig. De gyerekkoromat nagyapáméknál töltöttem.

Talán nem is ezt mondtam, talán nem is így. — de azért érzem, hogy a szavak most összefontak kettőnk. Mintha egyik szó kézenfogta volna a másikat, testvéri öleléssel borul-

tak össze. Már nem voltunk idegenek. Mint mikor rokonok találkoznak, olyan ismerős mosollyal nézünk egymásra. Hát én láttam, hogyan kezdenek neki a kukoricacsőnek! Hát én is csak onnan indultam, ahonnan mindenkinek indulnia kell: a földtől, a barázdától, a rögötől! Érzem bennem a testvéremet, érzem a lelket, mely époly szeretettel vigyázza a föld őszi pihegését, mint ő figyeli. Vagy talán nem is ő nézi a földet, hanem szemében generációk szomja figyel a termésre, a barázdára.

Már éppen odébb akartam ballagni, amikor megjelent a kis unoka.

Megérezte, hogy idegen vagyok és éktelen sírásra fakadt. Rámolyogtam. A csodálkozó gyerekszem először kerekre tágult (a könnyek szivárványosan csillogtak szemepilláján s lassan csurogtak lefelé), aztán még szipogott egyet kettőt, hogy végleg elcsöndesedjék.

Megszólaltam. Hangomat nem kellett búrsonyossá csiszolnom; a legnagyobb emberismerő, a gyerek, megérezte benne a szeretet. Alig szóltam pár rövid szót, mosolyogni kezdett. Diadallal nézte a nagymama, ahogy oldalvást rásandítottam. Ez aztán a bátor gyerek!

— Hát csak így elvagyogatok ezzel a kis jószágommal. Segít dógozni — tette hozzá tréfián. amikor a gyerek motozni kezdett a csövek között.

— Sok, ahinek ilyen segítsége van.

Megértette, mit akarok mondani. Rábólintott és szeme egy csöppet meghomályosodott.

— Hát bizony sok. Ha ez nem lenne, akkor az életem sem sokat érne már. De itt van. Az én kis emberem...

S kezével végigsimított a szőkeségen.

Mozdulatánál csak tekintete volt gyöngédebb, melegebb.

— Igaza van, mi már bennük vagyunk.

És itt már valahogy összeolvadtak szavaink. Nem tudom, mit mondtam én és mit Márinéni. Mindketten csak azt láttuk, aki mindenkéjölött vagyon és aki most ezen a rőt őszi délutánon fölényborult, hogy megáldja a mi találkozásunkat.

Elköszönök.

Az iskolában már vár százötven gyerek. Egy kicsit sok, — de azért hála Istennek.

Mert mi már bennük élünk.

A folytatásban. Amit itt teszünk, amit itt alkotunk. Egy-egy elröppenő szóban vagy gondolatban, amit gyerekszívből lopunk, egy-egy írásban, amit magunk után uthagyunk, egy-egy mosolyban, mely évek múlva hajt ki valahol a szemén. De ezt a mosolyt mi teremtetjük meg, ezt a gondolatot mi szántuk a szélbe, ezt a papírlapot mi átkombakomoztuk tele betűkkel.

A barázdák közé aranyport szór a nap. Minden őszi temetésre készül.

De valahogy a temetésen, a hulló leveleken, a meghaláson túl is hallom, amint a harsanó hantok ígéretet küldenek. Hogy nem hal meg minden, hogy az élet folytatódik, hogy a megszűnés csak rossz álom, hogy az őszi szántásba hullajtott mag is kihajt, hogy az őszi életnek is eljön a tavasza. Mert egy mag sem hull hiába a földre.

S ahogy megyek az iskolába, az új élet frissen szántott barázdái felé, egészen tisztán hallok s örömmel hallgatom, hogy nem halunk meg, csak az élet lesz más, hogy nem mulunk el teljesen, mert kikel a mag, amit elvetettünk. Körülöttem csönd mindenütt, csak szívem dobban hevesebben: Meghallottam a mezők énekét.

AGOSTON JULIAN

verseng ma képeiért. Elmondhatjuk: ma Szönyi a legdivatosabb festő.

Az ideai változatos tavasz után reméljük, nem lesz visszaesés a termésben, hiszen még a KUT nagysikerű tavaszi tárlata után megje-gyezte a *Magyar Lapok* egyik pesti tudósítója,

hogy ez fokozott haadásra vall, ugrás-szerű javulásra az eddigi kiállítások után is. Bárcsak így fejlődne derék, apostoli lemondással és gonddal küzködő művészeink tovább, minőségben, tudásban — no és az eladás körüli szerencsében is!

KATONA-VALLOMÁS (1914—1918)

Az első évben hittünk és reméltünk.
A másodikban imádkoztunk még.
A harmadikban Istent káromoltuk.
A negyedikben ördög barma voltunk
és ráakadtunk a kataklizma-vég.

Ritünket babonává torzítottál
Reményünk sem volt más, mint a puszta gög.
Imádkoztunk, hogy vesszen túl a másik,
raboljunk, ölünk hetedhétárig;
Imádkoztunk, mint a gonosztevők.

Nem könyörögtünk soha töredelmes
és alázatos szívvel: „add Uram,
ne győzzön más, csak — az igazság
és pusztujon mibennünk is a gazság,
hogy Érted küzdjünk a háborúban”.

Mi nem akartuk a Te győzelmed,
csak a magunkét. És minden remény
kijáratására és szákmányra vágyott.
Nem kértük: „jőjön el a Te Országod,
a mi Atyánk és Királyunk legyél”.

Azt hittük, Te megáldottad a harcot,
pedig az ördög szította — ellened.
Nem láttunk, hinni nem akartunk,
egedre csattant véresen a kardunk...
Bocsáss népednek, hogyha vétkezett!

ERŐSS ALFRÉD.

hát a cseh-szlovák egység is foszladozik és a szlovák nép most azt latolgatja, hogy sorsának, boldogságának és életének biztosítására kivei és hogyan kössön új megegyezést. Azt ma már érezzük, hogy a cseh és szlovák nyelv nyelvi rokonsága veszélyes számukra. Azt is tudják, hogy a megnyirbált Csehország gazdasági érdekeit is veszélyezteti. Ezekben az órákban még nem tudni, milyen útat választ a szlovák nép, egy azonban bizonyos: népi önállóságát körömszakadtáig védeni fogja. S ha a cseh és szlovák nép állama megmarad, ez a közösség csak új és becsületesebb alapokon létesülhet, mint az eddigi.

De Csehország nemzetiségi problémái még a szlovák kérdés rendezése után sem oldódnak meg teljesen. Az ország keleti részében ismét él egy nép, amely most már új és becsületesebb rendezést követel. Ez a nép a ruténség, amely húsz év előtt a kikötéssel csatlakozott a köztársasághoz, hogy teljes autonómiát kap. Húsz év alatt a rutén autonómia csak ígérlet maradt s a rutén nép vezetői hiába küzdöttek, hiába harcoltak önállóságuk biztosításáért, nem tudtak semmit sem elérni, ehelyett a Ruténföldet a cseh hivatalnokok légiója szállotta meg s Oroszország felől is özönlött a sok vörös agitátor, hogy ennek a jámbor, vallásos népnek lelki egyensúlyát is megzavarja. Most a csehországi problémák rendezése során a rutén nép is szót kér és sorsának új rendezését sürgeti. Olyan rendezést, amely nemzeti jellegének megőrzése mellett gazdasági életlehetőségeit is biztosítja.

Csehszlovákiában tehát megkezdődött a domlás s a hat nemzetiségből összetákoltt országban minden nemzetiség életjogát követeli, nem szabad azt hinnünk, hogy a német, lengyel és magyar kérdés megoldása után nyugalom és idillikus esend üli meg Csehszlovákiát. Korántsem: a cseh kérdés csak akkor jut nyugalmi állapotba, ha a szlovák és rutén nép sorsa is eldőlt és a két nép — valamilyen formában és valamilyen új kötés alapján — biztosítva látja majd életét. Húsz esztendő politikájának teljes likvidálása és az igazságos megoldások százszázalékos keresztülvitele hozza csak meg a nyugalmat Csehországnak és a cseh problémák miatt veszélyeztetett Közép-Európának is.

LENGYELORSZÁG a nagyhatalmi fejlődés útján

— Művelődéstörténeti adatok és az újabb idők társadalmi kérdései —

Az európai érdeklődés most megint Lengyelország felé tekint. Ahol húsz évvel ezelőtt még fedezékek húzódtak, feldult falvak, kiürített városok és végtelen hadtápvonalak jeleztek a szünetben levő világháborút, ott most virágzó élet s lendületes fejlődés jelenti Lengyelország újjászületését. Azzal, hogy most Teschen-Sziléziába is bevonulhattak a lengyelek, területekben és népességben meggazdagodva, nagyhatalmat jelentenek Kelet-Európa határszélén.

Mindezt tudjuk a lapokból. De mit tud az a magyar közvélemény, amely értesüléseit, ismeretét nagyrészt a rádió és a napilapok útján szerze, a modern Lengyelországról és annak gyors fejlődéséről? Akkor, amikor a lengyel-román-magyar barátság szükségességét olyan szívesen és olyan gyakran hangsúlyozzák — kielégítő-e vajjon az az anyag, amellyel a magyar érdeklődőt a napilapok a lengyel kultúráról, vagy az új lengyel alkotmányról tájékoztatták?

Őszintén bevallhatjuk, hogy nem. És épp ezért nem zárkozhatunk el az elől, hogy a baráti kapcsolatok ismeretelméleti következtéseit levonjuk és megismerjük a szomszédos állam legfontosabb belső életregióit is.

Hogy a nyugati ritusú kereszténység főlvetelével a lengyel nép Európa kulturkörébe lépett, annak még nincsen ezer éve. De 966-tól mai napig változatos utat tett meg a lengyel nép történelme. Voltak zivatáros, komor időszakok, melyekben megismerhetők az élnyomatás terheit, volt idő, amikor felszabadultan fejlődhetett és igen hosszú időn át szinte párhuzamosan haladt ez a vonal a magyar nép fejlődésével. A lelkiélet átható keresztény szellem és a szabadsághoz való erős ragaszkodás is testvérré tette ezt a két népet. S ha végzetünk gondolatban a lengyel történelmet, minduntalan magyar vonatkozásokra bukkanhatunk, amiktől a lengyel kulturhistória sem mentes. Hiszen magyar volt — hogy ma is — az első könyvnyomdát állította Varsóban és ugyancsak magyar származású volt Mathias Kamiński, az első lengyel nemzeti opera szerzője, akinek művelé nyitották meg 1778-ban a varsói lengyel nemzeti Operaházat.

S ámbár a lengyel irodalom, zene, művészet századokon át nem tudott megszabadulni az idegen, — főleg orosz, német és cseh — hatásoktól, mégis, számtalan kiváló lengyel író és zeneszerző gazdagította műveivel az európai kultúrát.

A lengyel zene történetét mindössze 1400-ig lehet visszavezetni. Leghíresebb s egyben legrégebbi zenéi szerzeményük a XIII—XIV. századokból való és Szűz Mária tiszteletére írt misének, amit századokon át énekeltek. Az ezután létrejött egyházi énekek a németalföldi, majd az olasz és francia hatás érezhető.

Világi és instrumentális művek, sajnos, igen csekély számban maradtak fenn a középkor századaiból. Azonban annál több ez időből az olyan táncdallam, mely mind a lengyel melódika és ritmus jellegzetességeit viseli magán, bár a későbbi s európaszerző népszerűvé vált táncokat: a polonaise-t és a mazurkát még akkor nem ismerték. Krakkó és Varsó már a XV. században központja volt Lengyelország zenei és kulturális életének. A zenekultúra fejlődésére különösen

nagy hatással voltak a jezsuita egyházi zenekarok, amikből a filharmonikus társaságok kifejlődtek.

A XVIII. században Varsó ragadta magához a zenei irányítást s Lengyelország művészeti fővárosává fejlődött. Ott gyűltek össze a zene, az irodalom, a piktúra, sőt a tudomány vezérei.

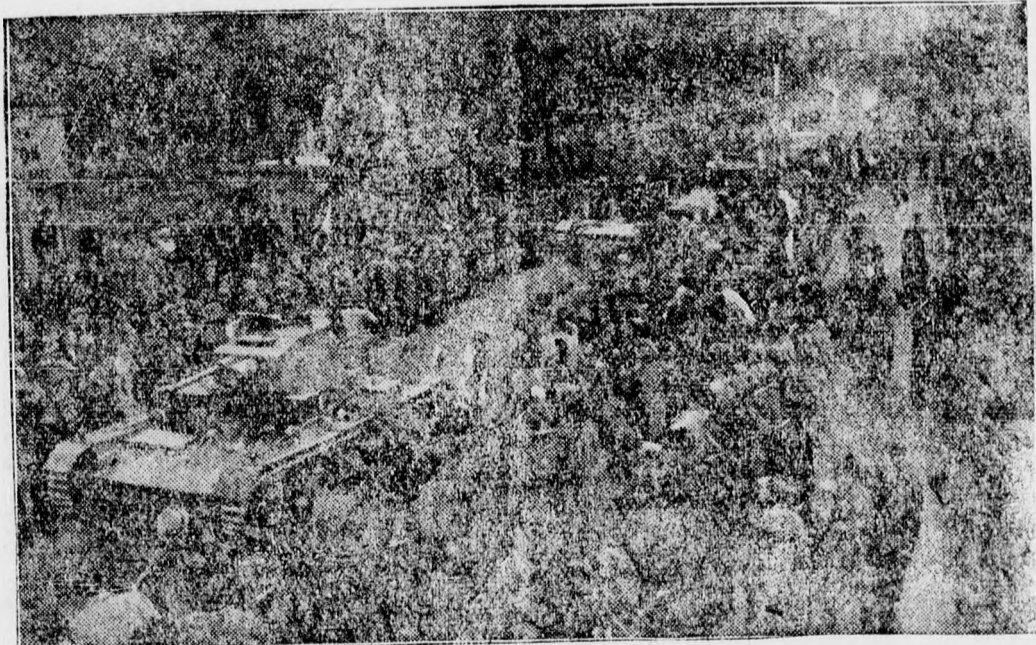
Nem is hinné az ember, milyen gazdag az a névsor, amelyben e szellemi vezetők helyet foglalhatnak. Nézzük csak: a lengyel irodalom aranykora Mikolaj Rey z Naglovic-al kezdődött (1505—65) s a lengyel irodalmi nyelv legkiválóbb művelője ebben a korban Jan Kochanovszki volt. Aztan elkövetkezett Lengyelország bukása. A kultúra virágzása azonban épp ezekre az időkre esik. Ekkor élt és alkotott Chopin és Moniuszko a zenében, Mickievitz, Krasinski és Slaviczi az irodalomban.

Ő utánuk elég tekintélyes számban következtek azok a zeneszerzők és írók, akik egyrészt átvették a nyugati zene hatásait, másrészt a pozitívista és realista irodalmi irány eredményeit igyekeztek érvényre juttatni. E korszak legkiválóbb egyénisége Sienkiewicz, a történeti regény nagy mestere. Tündöklő alakja a modern lengyel irodalomnak Stanislaw Wyspianski, aki ugyan mindössze 39 évet élt, mégis örökértékű műveket alkotott s a modern lengyel dramairodalomban senki sem érte el azt a magasságot, amit ő. Paderevszky a zongoravirtuózus, Huberman a hegedű terén szereztek világhírt lengyel nevének. A piktúrában pedig Matejko, Szinueradzky és Fata.

Egy nép, egy nemzet evolúcióját mégsem az irodalom, vagy a zene viszi végbe, hanem a politika. Ez a kor húsz év előtt következett be, amikor Pilsudszki egész Lengyelország belső életét megreformálta. Pilsudszkira nem volt könnyű feladat. Új alkotmánnyal kellett alátámasztania a bolsevizmus és a háború által feladott országot s ezt a nehéz, nagy munkát ragyogóan oldotta meg. A kommunista irányú mozgalmak Lodz és más, főleg munkások által lakott területekre szorultak vissza s ha maradt Lengyelországnak égető belső kérdése: ez az egyetemről kikerülő ifjuság elhelyezésének problémája volt és a kisebbségi, vagyis az ukrán kérdés. A fiatal lengyel publicisták, írók, élükön J. Radzimin-skivel, az ellentétek elsimításáért küzdöttek s előkelő folyóiratok igyekeztek utat törni a lengyel-ukrán harmónia megteremtése felé.

Az antiezemita mozgalmak is tisztán gazdasági okokból törtek ki a közelmúltban, mert hiszen a gazdasági erőforrások Lengyelország nagy részében nem fajlengyeleknek adtak életlehetőségeket. Ezt a kérdést a lengyel kormány nem észszerűtlen, radikális érvágyással igyekezett megoldani, hanem az ugynevezett átképzés útján s a fajlengyel ifjuság elhelyezkedése a gazdasági pályákon — ha lassan is — de tervszerűen és fokozatosan történik.

Bizonyos, hogy ezzel — és a most visszacsatolt orfási értékű teschen-sziléziái területekkel — Lengyelország az erőteljes fejlődés útjára lépett s a lengyel irodalom, művészet, zene ugyanolyan értékeket fog még produkálni, — mint a lengyel diplomácia. (E. Ö.)

A lengyel csapatok bevonulása Teschen-Sziléziába. Képtünkön lengyel páncéltörő vonulnak be a tescheni területre, ahol a nép lelkesedéssel fogadta őket

Hipocondria

Irtá: Dallos Sándor

Huszonhárom esztendőn keresztül mind csak azon panaszkodott, hogy fáj a feje és hogy emögött a fejfájás mögött valami nagy és gyilkos dolog lappang, de huszonhárom esztendőn keresztül nem akadt egyetlen ember sem, se orvos, se laikus, aki hitt volna ebben a lappangó nagy és gyilkos betegségben s aki az egész ügynek egyáltalában valami komoly jelentőséget tulajdonított volna. Egyetlen ember se akadt, pedig panaszkodott fűnek-fának, elmagyarázta a dolgot apróra, hogy hogyan és miként áll, figyelme a legapróbb jelenségekig is kiterjedt s lassan-lassan úgy ismerte már szervezetének ritmusát, mint egyetlen orvos se. Nincs professzor, aki úgy ismerné hónapokon keresztül kezelt betegét, mint ő önmagát. Tisztában volt vele, mennyit ver a pulzusa felszabadult napjain és mennyit, mikor a fejfájás előveszi, tökéletesen tudta, hogy „agybeli zavarai“ (így hívta a baját) mennyire befolyásolják az emésztést, milyen mértékig hangolják át idegzete tónusát, tudta, hogy bizonyos derékzsibbadás a fejfájás kezdetétől ennyi és ennyi idő múltán következik be és azt is tudta, hogy a különböző csillapító porok bevétele után ennyi és ennyi idő múltán foghat munkához s a munkát ennyi ideig folyathatja. Akkor beáll valami levertség s a dolog kezdődik lassan előlről, az ismert szimptomák szerint.

Idők folyamán fejfájására vonatkozólag tökéletes farmakológussá képezte ki magát, pontosan tudta bizonyos szerek kémiai hatását s bárki nyugodtan fordulhatott volna hozzá, fejfájásra a legelső tanártól se kaphatott volna tökéletesebb és megbízhatóbb összeállítású gyógyszer, mint tőle, aki önmagán tanulmányozta ki a hatásokat s aki tapasztalati tényekre hivatkozhatott.

Ez volt ő. Az egész környéken csak fejfájós embernek hívták, azok is, akik személyesen ismerték, azok is, akik csak hallottak róla, az orvosoknál viszont — legalább ötvennél járt az idők folyamán — megvolt rá az alkalmas szak kifejezés.

— Neuraszténia — mondták mindannyian egyhangulag s hallgatagon hozzátették:

— Neuraszténia hipocondria.

S el is magyarázták neki, hogy a neuraszténia ilyen és ilyen fajtájára iskolapélda az ő esete, ideggyógyász professzorok nyugodtan bemutatnák a tanítványaiknak, olyan karakteresek, annyira jellemzőek a panaszai, ő azonban nem hitt mindezeknek.

— Ostobaság! — mondta. — Orvosi kibuvó! Amit nem tudnak megfejteni, arra egyszerűen ráhúzzák: neuraszténia. És kész. Valami rendellenességnek az agyban mégis csak kell lennie! Gyulladásos folyamatnak! Ilyesminek!

— De nem!... — mondták neki. — Bossánat, ez mégiscsak a mi szakmánk! Semmi objektív jel nem utal erre.

— Én azonban világosan érzem, hogy valami lassú változás megy végbe az agyamban. Nem az ügyök, aki voltam. Érzéseim, fel fogásaim, vélelményeim mind megváltoztak. Idők folyamán ennek a szörnyű nyavalyának a hatására egész kicserélődtem.

— Mindezek szubjektív érzések — magyarázták neki. — A beteg túlzásai. A neuraszténia legtípikusabb jelei. Értse meg. Lehet valami kis vérkeringési zavar az agy hajszálereiben, valahol talán valami kis felfedezhetetlen és megállapíthatatlan érszűkület vagy ilyesmi, apró születési adottság, de komoly bajról szó se lehet.

Nem hagyta. Ugy hurcolta magában a baját, mint egy rémet, állandóan ennek a korlátai között élt, olyan volt, mint a rab, harcolt ellene és szeretett volna felszabadulni.

— Tessék megvizsgálni a reflexeimet!

Megvizsgálták és soha semmi zavart nem

tudtak megállapítani. Az összes reflexek kifogástalanul működtek.

— Lehetetlen! — mondta. — Valami hibának lennie kell. Az egész mai kezelérendszer rossz. Tömegkezelés. Kaptafa-rendszer. Individualiter kell a beteggel foglalkozni. Nincs két egyforma egyéniség, nincs két egyforma szervezet. Hogyan lehetne hát csoportokra skatulyázni az embereket?!

Igy lázongott s ebben talán volt is valami igaza, de hát a világ ellen küzdött s egymaga volt.

— A régi metódust kellene visszaállítani! Az egyéni kezelést! Minden ember ér annyit, hogy külön foglalkozzanak vele. Még emléke-

SZÁRCSÁK

Kelet felé az esthomály már bontogatta szárnyát, a turjántó piros vízén úsztak némán a szárcsák, félkészült Vesztá-szűzel az őszi éjtszakának, s zománcosan ragyogtak a fekete szárcsaszárnnyak.

A parton álltam, nád között a bíbor tóba néztem, melynek tükrén a nád fala barnállott, mint az ében, és szinte testien csapott a fejem fölött át a végtelenségbe elfolyó időnek áradása.

Tizenkét hosszú éve már ennek s ma újra látom gyermek magam s az őszi nap bús alkonyát a lápon: kelet felé az esthomály már bontogatja szárnyát, s mint dárda, szúrnak ég felé a nád mögött a nyárták,

és mint tizenkét év előtt, a tótkörbe nézek, lelkem tükréből sorra mind az évek visszanéznek, s a megállott idő vízén, mint halhatatlan árnyak, zománcosan ragyognak a fekete szárcsa-szárnnyak.

RÓNAY GYÖRGY.

szem, hogy gyermekkoromban az orvosok azt vallották: ahány beteg, annyiféle betegség. Mind külön eset! Igenis, mind különálló!

A régi világot magasztalta, totykos, már féligmeddig nyugalomban élő öreg orvosokat nyomozott ki, azokhoz járt s azok el is vesződtek vele, irogatták fel neki a különböző kombinációkat, végeredményben azonban ők se mentek vele semmire.

— Valami neuraszténia, — mondták — esetleg évek kellenének, míg rá lehet jönni a dolog gyökerére, ha fizikális gyökere egyáltalában van neki. Addig azonban amennyit a gyógyszer használna, lerombolja az állandó kezeléssel járó depresszió. A betegségtudat.

— Tehát?

— Legokosabb, uram, ha nem gondol rá. Ha egyszerűen túlteszi magát a baján, fitymül az egészre és próbálja megszokni. Tessék elhinni, mindent meg tud szokni az ember. A megszokás a legnagyobb erő. A fogoly lassan megszokja a bilincset, a sánta a sántaságát, a félkezű, hogy csak egy karja van, a süket, hogy nem hall és így tovább. A megszokott dolgok normális dolgokká válnak s nem zavarják többé. Legelső sorban is környezetváltást ajánlunk.

— Igen? — kérdezte csufondósan a fej-

Több mint 600 különféle színben

kapható minden szaküzletben a Gütermann varróselyem. Kérjen mindig Gütermann varróselymet és vásárlásnál figyeljen a gyár védjegyére (sakktableta) valamint a Gütermann névre

fájós és nevetett. — De hogy magyarázzák meg szellemi elváltozásomat? A memóriám csökkent. Munkaképességem minimális. Alkotóerőm zsugorodik. Fiatalkoromban, míg ez a nyavalya nem kintott, olyan volt az agyam, mint a villám. Most lassú és vánszorgó, mint a csiga. Lomha asszociáció! Csökkent fantázia!

— Ez mind csak érzés — mondták az orvosok és ez mind nem áll meg. Az agya ugyan is remekül működik, uram, memoria, asszociáció-készség, fantázia mind kitünő. Csak mindezeknek a működése elsődlegesen más fakultáson nyilvánul meg most, mint akkor, mikor még nem voltak fejfájásai, mikor még nem a fejfájás volt életének központja. Most egyszerűen eköré csoportosultak az agy szellemi tevékenységei, ezen a területen működnek elsődlegesen s laikus kifejezéssel: más terek számára már csak a maradék jut. Természetes, hogy ezeken a tereken csökkenést tapasztal, vegye azonban figyelembe, hogy a „betegsége“ körül (ezt idézőjelben mondták) ragyogó teljesítményekre képes az agya.

Igy volt, így élt. Keserves élete volt s egyáltalán nem volt azoknak igazuk, akik — analitikus alapon — azt mondták, hogy szüksége van erre a betegségre, bizonyos dolgok elől ebbe menekül és hogy tulajdonképpen legbelül örül a bajának, ápolgatja és dédelgeti. Nem, ez nem volt igaz, ez ostobaság volt. Inkább minden erejével azon volt, hogy leveesse ezt a nyavalyát, kibújék belőle, egészséges legyen és megint úgy tudjon örülni az életnek, mint hajdanán. Mert örülni lassan-lassan egyáltalában nem tudott és nem érdekelté tulajdonképpen semmi se.

— Reminiscenciózus élő vagyok — szokta mondani, s ez annyit jelentett, hogy régi életének erőemlékeiből él, azok vizik, ha azonban azokat egyszer kikapcsolná, összeesnék s képes lenne heteken keresztül minden érdeklődés nélkül feködni egy ágyon és nem csinálni semmit se. Mindez így persze nem volt igaz, mert önmagáért való szorongásában éppen állandó tettvágy kínozta s valami csökönyös és gyötrő akarat lökte éppen mindig több munkára, mint amit rendes körülmények között végzett volna. Állandóan kínozta és csiholta magát, sohasem volt azonban megelégedve azzal, amit végzett, nem találta benne képzeletében élő önmagát — és a fejfájásától sohase szabadult.

Belgyógyásztól az ideggyógyászig mindenki kezelte, a helyzet azonban az maradt, ami volt. Egyszer egy professzor megkockáztatta a kérdést, hogy talán fejfájások nincsenek is már, csak az emlékei, egyszóval s a saját szavával reminiscenciózus fejfájás-élő, de azzal keményen és gorombán összeveszett, kikérte magá-

KERESZTREJTVÉNY

ak, ő nem bolond, nem képzelgő, az orvostudomány lassan azt is letagadja már, hogy egyáltalában feje van és soha többé nem nyitotta rá az ajtót.

Lassan-lassan azonban elfogyott az energiája, feladta a harcot és elmaradt az orvosoktól. Időközben a legtöbbjével jóbarátságba került, elbeszélgetett velük, gunyoros legyintéssel irattak fel velük a porokat s apatikus lett a bajával szemben. Megszokta és viselte, mint ahogy viselte a haját. Azt azonban biztosra vette, hogy valami felfedezhetetlen baj van az agyában és ez fog végezni vele. De már nem bántotta ez, nem félt tőle, inkább mosolygott rajta, mint az életfogytig elítélt, akiről a halála után ki fog derülni, hogy ártatlan volt abban, amiért elítélték.

Igy élt két év híján negyedszázadon át s ezalatt a nem éppen rövid idő alatt megevevett körülbelül másfél méterhátsánnyi porkombinációt. Az aspirintól a domophonig terjedő skálában. Meghalt agyhártyagyulladásban ötvennégy éves korában. Iszonyu fájdalmi voltak, eszméletlen volt napokon keresztül, halála előtt néhány órával azonban csodálatosképpen visszanyerte egy percre az eszméletét. Orvosok álltak az ágya mellett, azok közül az egyiket megismerte és — egész furcsa volt ugyan, de — elmosolyodott. Felemelte a kezét s intett, mint egy bölcs.

— Ugy-e megmondtam, hogy az agyamal lesz valami baj s az visz engem el!

Ezt mondta s valami nagy elégtétel fényesült ki az arcára, mert abban a hitben szenderedett el, hogy a csatát mégis ő nyerte meg. Huszonhárom évig szenvedett, végül azonban mégis övé a győzelem, ezt elvitatni nem lehet. Az agyhártyagyulladás mindent igazol. Persze, tévedett, ez csak természetes. Felmerült ugyan a kérdés, vajon a halál-ok és a huszonhárom éves nyavalygás közt nincs-e valami összefüggés, végül is azonban, egész kézenfekvően, az a vélemény alakult ki, hogy semmi összefüggés sincsen. Képzelt volt, szegény és akut fertőzés okozta a halálát. S ez a vélemény teljes összhangban volt azokkal a diagnózisokkal, amelyeket huszonhárom esztendő alatt adott neki a tudomány. Így hát a tudományt csorba nem érte. Lehet ugyan, hogy a lélek, amely ekkorra már mindent pontosan tudott s a földi férgék, amelyek már tapasztaltak egyetmást az ember körül, nevettek ezen a biztos megállapításon, sőt talán maga a test is, hisz ő tudta legjobban, hogy mit hordozott magában, hanem hát ok a két végső határ voltak: a fönt és a lent, a magasság és a mélység. Örök lázadók, akik nem számítanak. Középpüti? Nos, középpüti kimondták a véleményt s nem volt senki, aki vétót emelt vagy föllebbezett volna.

Ki is lett volna? Az ügy, alapjában véve, valami halálos komolyan senkit se érdekelt a halotton kívül. Ő meg hallgatott. S ha beszélt volna is? Ugyan! Világéletében mindig hipochonder volt szegény.

40. (331.) szám.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
15			16		17					18			
19					20					21			
22					23					24			
25				26		27				28			
29				30		31				32			33
34	35		36		37		38		39		40		41
42		43		44		45				46		47	
48									49				
50					51		52				53		
54					55					56			57
		58		59					60		61		62
		63		64			65		66		67		68
							71				72		73
							75				76		
							78			79		80	
							82						83

Beküldendő sorok: Vízsz. 5., 48., 49., 74., 82. Függ. 8., 12., 52. és 58. Beküldési határidő: október 20.

Vízszintes sorok:

1 Női név. 5 Lopott, félmultban. 11 Fon. becsület, id. ny. 15 Jólakata. 17 Nem kell már több (...van). 18 Elmúlik. 19 ...van, nem fázik. 20 Mennyboltja. 21 A sok nép az utcákat. 22 ...ren = megmagyarázni, id. ny. 23 Semmi se. 24 Lázás. 25 Nagyt puffana. 27 Igen, id. ny. 28 Ilyen méz is van. 30 Másalh. fon. 32 A földet körül veszi. 34 Háziállat. 37 Ez u. a. és égtáj. 41 Rege közepe. 42 Nagyon fél. 45 ...feledhetem. 46 Bemesél közepe. 48 Kisfiúnév. 49 Jól eső. 50 Érzék. 51 Vármegye. 53 S-el lángra gyújtasz. 54 Nép másalhangozó. 55 A marka vidéken. 57 Ek. 59 Élesít. 60 Cserfa közepe. 63 A tehénkével dolgozik. 65 Testmozdulat, mellyel megértünk valamit. 67 Borzong. 70 Átélj a hideget. 71 Idegen politikus. 72 Finom étel. 74 Egy (re) és valóság. 75 Másalhangozó fon. 76 BDNTRV. 77 Nagytudásu. 78 Jój. 80 Paradicsoma. 81 Se az. 82 Kocsija. 83 ...gia.

Függőleges sorok:

1 Ijesztője. 2 Légnemű test, végén ifjós 1 be-

tű. 3 Virágok, id. ny. 4 Nagy király volt. 6 Igekötő. 7 Keverék. 8 Itt is vannak löversenyek. 9 Tüzelj! (ékh.) 10 Névtű. 11 Betakar. 12 Jólakatom. 13 ...a szívem az örömtől. 14 Nem kell több. 16 Nincs még felvágva. 18 Igekötő (el) és török rang. 26 Buka. 28 Meglevés. 29 Kisközség Nógrád vármegyében. 31 Ezekben nem volt hiány Istambulban. 32 Lefelé igyekszik-e? 33 Hiánytalanul. 35 Bejön. 36 A szatócs teszi. 38 Leánynev. id. ny. és fon. 39 Pontoz, kültelken. 49 Óramárka. 41 Adódottsága. 43 Ruhaféle. 44 A 26. közepe. 46 Helyhatározó. 47 Mutatónévmás. 52 Ezek tartják fenn a jókedvet. 55 Mindennapi eledel. 56 Merre közepe. 58 Elosztó. 59 50 százalékos. 61 Gréh. 62 Megijed. 63 Azonos a 25. vízszintessel. 64 Szétszórt. 65 Márkája. 66 Ereszkede. 68 Pestmegyei község. 69 Szívesen, id. ny. 70 Idegen számnév. 73 Nehéz, idegen nyelven, fon. 78 Gaz másalhangozó. 79 Id. névmás.

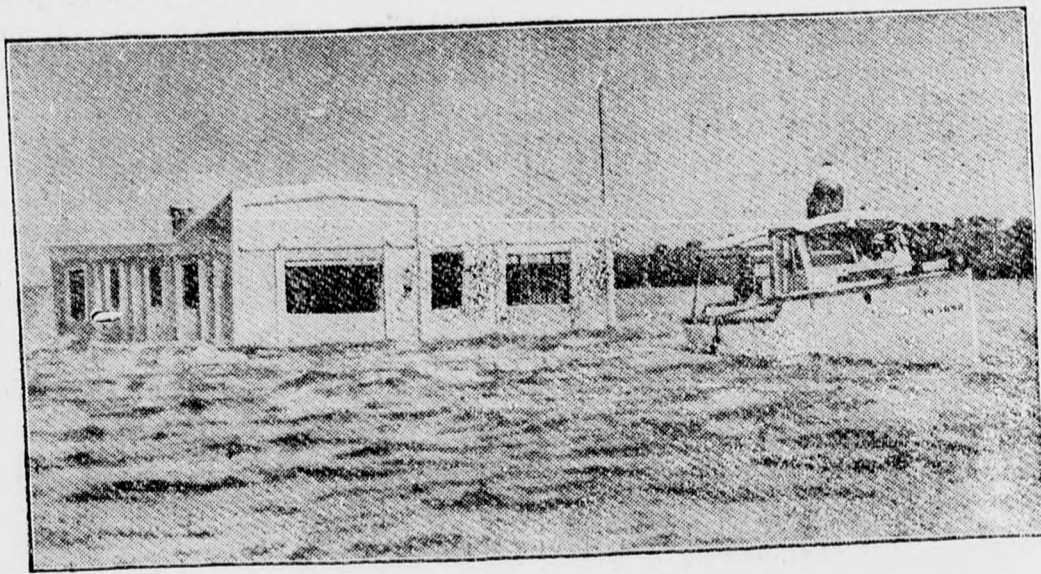
39. számú keresztrejtvényünk helyes megfejtése:

Vízsz. 1. Találós kérdés. 15. Iszalag. 45. Bariton. Függ. 1. Tizenkettedik. 10. Spanyolország. 19. Avignon.

Helyesen megfejtették: Pribék Imréné, Szűcs Jenő, Csibye Lenke, Kiss Lajos, György Szilveszter, Papp Mózes, Derzsy Zoltán, Fodor Péter, Kapros Lujzi, Glósz Edit, P. Péter, Lánosz Böszö, Lázár Béla, Schüch Dezső, Sambach Károly, Basa Anna.

A jutalomkönyvet Basa Anna (Sinea) nyerte, elküldöttük.

ERDÉLYI MŰVESZTEK KIÁLLÍTÁSA A BUDAPESTI NEMZETI SZALONBAN. Budapestről írják: Október 22-én érdekes kiállítás nyílik meg a budapesti Nemzeti Szalon erzsébetéri palotájában: a fiatalabb erdélyi művészek munkáit fogják bemutatni, reprezentáns kiállítás keretében. A tárlatot Mester Miklós és Vargha László, az újabb esztétikai irodalom két különösege rendezi. Az erdélyi művészek közül Gallasz Nándor szobrász, Szervácus szobrász, Szabó Zoltán szobrász, Kós Károly, Szolvay Sándor, Nagy Imre és Katz vesznek részt a kiállításon, amelyre még részletesen visszatérünk.

Egy acélház lecsúszott a folyón rendelteségi helyére.

Az amerikai Illionis államban egy acélházakat építő társaság legújabb, nyolcoszobás, kész házat, amelyeket az Illionis folyó partjára készítettek, — vizitaton szállítottak rendelteségi helyére. A 41 tonna súlyu acélház minden baj nélkül uszott a hatalmas folyón, csak egy motoros vontató segítségével. Ez az első eset, hogy egy kész lakóházat vizen szállítottak a telekre.

KÖNYVEK KÖZÖTT

Gyallay Domokos regénye: Nyár Solymoson

(Könyv-barátok társaságának kiadása, Minerva, Kolozsvár, 1938.)

A regény eseménye egy székely faluban játszódik le, ahová látogatába haza jött a régen Amerikába vándorolt Tamás István most Withe az új világban született fiával, Charlessal, más-képpen Károlyival együtt. A szülőföld szerelme hazahívta a szorgalmas munka révén meggazdagodott gyárost és most látja, hogy itthon minden megváltozott. Egészen más lett a világ. Szülőfalujában, ahonnan fiatal korában az irigység és az egyenlenség hajtotta el, most más viszonyok között él, új igényekkel és célokkal. Mint hangyaboly olyan a falu. Minden lakója bajban, gondban, munkában ég. Templom, iskola, papok elregiesedtek, omladozóban van, az ablakokon befúj a szél, a tetőn botoly az esővíz. A falunak régi nagy ura Bodoky is egészen tönkrement, az udvarház roskadozik, a kisajátítás révén a birtok nagy része mások kezére került, a megmaradt részt az adósságok miatt ma-holnap eldobolják, az előbb nagy szerepet játszó földesur viszavonulva, házához hasonlóan megroskadva, huzódik vesza és napi élete is súlyos gondokkal jár. Más lett a falu és annak népe. Csak az ősi hűséges föld maradt még mindig a régi, a hegyek és a völgyek, az erdők és a lankák őrzik a régi me-éket, gyűjtik a képzőletet és őrzik az ottlakok vágyait. A hegyek mélyében mesés kincsek, értékes kővek és kőzetek bujnak meg. Most is terhes a falu határa, az erdők és hegyek mélye elrejtett áldásokkal, csak az hiányzik, aki felszínre hozza őket. A regény megoldja ezt a kérdést!

A megváltozott viszonyok között élő lakosság életsemélye is más lett. Ezeknek az élén áll a falu fiatal unitárius papja, Kiss Antal és segítő-társul szegődnek hozzá dr. Sükey Béla ügyvéd-jelölt, a hadifogságból hazakerült, középiskolát végzett Fejér Tamás, aki a világháborút tiszti rangban küzdötte végig, Bodoky Margit, a földesur szépelekkü leánya, a pap élénk és fiatal felesége, Bors Domokos, az értelmes falusi gazda. Ezek a regény jellegzetes alakjai és az ő szívükben fogamzik meg és él az új boldogabb élet vágya. Elhatározzák, hogy a falu érdekében közösen és egy célra fognak dolgozni, a népközösség szűkebb és jobb életéért. Gazdagságával és pénzével jön segítségükre Withe. „A segítés osztó-ne elnémitja a nemtelen indulatokat. Korunk és helyzetünk folyamánya, hogy itt Erdélyben mindnyáján szépet álmudunk szorongatott fajtánk já-vára. Igaz, hogy csak a jóakarásban hasonlítunk egymáshoz, de különbözünk az eszközökben és a közelebbi céloknak.” Vannak, akik a szó erejével és tanítással akarják az utat mutatni, mások az írás művészetét és a művészet eszközeit állítják bele a jobb életért való küzdelembe. Ezek most így beszélnek a pap szájával: „Le kell szállanunk a nép-műveltség kincsés bányáihoz, tengernyi szépségeihez s ezeket közös örökségünknek tekintve, édes osztályos testvéreinknek kell elis-merni a falu embereit. Új alapot kell vetnünk a magunk általános műveltsége számára, olyan alapot, mely lelkünket elválaszthatatlanul össze-szövi a nép lelkével. Mert van egy szerencsenk, ami megmenthet, városi műveltség közepesztályunk és falusi népünk közelebb került egymáshoz, rá-ébredt a testvéri közösségre, amelyből ki kell ala-kulnia a szűkebb és jobb jövő életnek.”

Ilyen s hasonló gondolatok szövik át a 234 oldalra terjedő regény tartalmát és könnyen elfogadható alakban, magyaros és keresetlen stí-lusban kerülnek meg tárgyalásra a falu életének s a faj fennmaradásának legfontosabb problémái. Gyallay műve tárgya szerint irány-regény, amely a művészi élekek szeretetének mélyességéből született meg. Az író nemcsak a falut ismeri nagy-on jól, hanem tisztában van azzal is, hogy né-pének mire volna szüksége. „Kevés a pénz?” kér-di. „Hát többet ésszel!” Észméit, gondolatait, me-lyeket a kor szükségletei diktálnak, alakjainak szájába adja, de könnyen meg lehet érezni, hogy a népet és fajtáját szerető író saját elgondolását s eszméit adja elő, amelyekkel szülőföldjét meg-gazdagítani és megmenteni akarja. Minden igaz művészt saját legbensőbb énjét fejezi ki művei-ben, legyen az szobor, kép, költemény vagy re-gény. Ezt látjuk és érezzük abban a regényben is, amelynek cselekménye könnyed és érdekesen gördül.

Külön ki kell emelnünk a mű szép, magyar stílusát, amely minden cikornyá nélküli, őszama-tu, anélkül, hogy székelykedő vagy túlzottan egyéniskedő volna. Törülmeztett magyaros mon-dások élénkké és üdűvé teszik.

Erkölcsi felvilágosító és kifogástalan. Anélkül, hogy lakszizmust vinne be a nép életé-be, nem bántja senkinek vallási vagy erkölcsi meggyőződését.

Milyen érdekesen magyarazza az unitárius

vallásu Sükey a katolikus templomokban lévő képek és festmények hasznát: „Véleményem szer-int meg kel látnunk és méltányolnunk kell azt az okos igyekezetet, hogy könyv hiányában a vallás tanításait képekben igyekeztek az irástu-datlan hívekkel megismertetni. A mi templó-

munkban talált kép is ennek az igyekezetnek az eredménye. Szemléltető-oktatás, mely a mi hi-veinkre is sok tekintetben ráférne. Az igehirde-tés, szöszék egyáltalán nem hatalmasodott el nálunk annyira, hogy a művészetet ki kellene küszöböljünk a vallás nemesítő eszközé közül.”

A népi összefogást hirdeti minden téren a gazdasági, erkölcsi és politikai egység megterem-tésével. Meg akarja valósítani azt a jelszót, hogy egy szív, egy lélek. Egy szív: az érzelmei egysé-ge, egy lélek: a műveltség egysége. Ezt kell meg-valósítanunk és tanítanunk, hogy népünk egy-séges és boldog legyen.

Gyallay könyve nemcsak élvezetes olvas-mány, hanem céltudatos utmutatás és erős buz-dítás az egyedül helyes cél felé. Erdemes, hogy ez a könyv minél szélesebb körökben elterjedjen.

Dr. Boga Alajos

Veress Ernő egyháztörténete

Uj köntösben, új képpel jelent meg rövid idő leforgása alatt a harmadik kiadás. Népiskolák számára készült, de tömör, tetszetős tartalma miatt mindenkinek ajánlható, felnőtteknek is. A szerző hosszú tapasztalat nyomán megtalálta azokat a főbb vonásokat, melyek az Egyház történelmét leginkább s legjobban jellemzik. Sok főléteges dolog elmaradt, sok terjengős leírás hiányzik s mégis mindent megtalálunk ebben az Egyháztörténelemben, amit hasonló műben elvárunk. Tömörségével, helyes megválogatásával megóvja az emlékezetet a túlerheléstől, a szét-szóratástól és megláttatja a fontosat, a lényeg-et.

Az új kiadásban a „történelmi olvasmányok” már nem a függelékben, hanem a szöveg között olvashatók s így jobban eléri céljukat: a szem-léltetést. Ez utóbbi a könyv legnagyobb elő-nye. Mindenütt szemléltet. Az intuitív módszert sikertelennül valósítja meg. Ugymond minden történelmi korszaknál egy képet, nagy egyéniséget és a lelkünkbe s köréje csoportosulnak a törté-nelmi eszmék és események. Így találkoznak szent Pál, szent Benedek, szent Ferenc, Keleml Didák, Don-Bosco és Prohászka korszakrajzoló alakjával.

Sokszor hallunk panaszt arról, hogy a nép-iskolák felsőbb osztályaiiban az állandó ismétlés ellenére sem sikerül a kátégizságokat elmélyít-teni, mélyebbre vénsni a tanulók szívébe. E nehé-zség főoka ép a katekizmuskönyv elvont módze-rében rejlik. Külföldön sokhelyt sikeresen küz-dik le e nehézséget a szentágostoni történel-mi módszer segítségével. Ez a módszer abban áll, hogy az Egyház mai napig folyó történelmi kibontakozásába kapcsoljuk a tankifejtés anyag-gát. Veress Ernő Egyháztörténelme e szempont-ból is kiváló szolgálatot tesz a hitoktatónak. Az Egyház történelmének ismertetésével egyszerre mindenütt alkalmas ad a hittan egyes pontjai-nak elemzésére.

Pl. az őskeresztények életét vázolja a kon-krét képhez könnyen fűzhető szemléltető ismét-lés a parancsolatokról. Dante említésekör a végső dolgokról. Prohászkanál a történel-mi olvasmánnyal kapcsolatban Krisztus szent-ségi életéről, stb. stb.

A könyv végén két összefogó fejezetet ta-lálunk. Az egyik a világiak apostolkodásáról szól s könnyen érthető szabatos fogalmat ad a Katolikus Akció-ról. A másik fejezet pe-dig a Karitás történetét írja le. Itt ismerke-dünk meg az újkor egyik legnagyobb apostolá-val — Depaul szent Vincével. Alig van kor-szerűbb szent, mint ez az egyszerű, lánglelkű, fáradhatatlan férfiú, akit a franciák méltán leg-nagyobb szentjüknek neveznek. Napjaink legál-dásosabb lelkipásztori intézményei (szegények pástorációja, szeretet-művek, hazai missziók, vincés konferenciák), mind reá vezethetők visz-sza. Az újkor egyháztörténelme meg kell ismer-tesse őt népünkkel.

Végül még a sok közül utalunk Veress Ernő hittankönyvének erre az előnyére is: az élet adottságaihoz való alkalmazkodásban (amit a modern pedagógia első szükségleteként állít elénk!) nem feledkezik meg a népi adottságok-ról sem. Az Egyház történelme Erdélyben, vala-mint a váradi és temesvári egyházmegyékből, rövid, sohatmondó sorokban szól hozzánk az egészből. Megtudjuk, milyen áldásos munka folyt nálunk a századok folyamán, hány szer-zetes rend működött e városainkban, milyen igazi krisztusi lelkeség buzdott őseink erében.

Lelkesít, tanít, vezet ez a könyv. Tulzás nél-kül mondhatjuk róla, hogy a nálunk használá-tos tankönyvek közt: első helyen áll. Nemcsak megérdemli, de szükségünk van rá, hogy min-denhova eljusson, hogy mindenütt megismerjék úgy iskolásgyermekünk, mint többi hveink.

Dr. Eröss Aifred

Apechidetesek

Lakás
szavanként 3 lei

4 szobás,
földszintes, modern la-kás november 1-re kiadó Nagyvárad, Bulev Rexele Ferdinand 41.

Kétszobás
kerti modern lakás no-vember 1-re kiadó. — Nagyvárad, Delavran-cca-utca 10. szám.

Négyoszobás
modern tiszta lakás november 1-re kiadó. Nagyvárad, Bratianu-utca 27. szám.

Kiadó
udvari lakás: 2 szoba, előszoba, konyha, ka-mara, november 1-től Nagyvárad, Str. Bratia-nu 61. szám.

Két szobás
teljes komfortos lakás november 1-re kiadó. Nagyvárad, Str. Si-meon Stefan 11.

Modern
magánház, 2 szobás, el-adó. Nagyvárad, Str. N. Balcescu 23-a.

Háromszobás
fürdőszobás utcai lakás mellékhelyiségekkel no-vemberre kiadó. Nagy-várad, Parcul Alba-Iu-lia 2. Poliklinikával szemben.

Adás-vétel
szavanként 3 lei

Eladó
finom férfi lélikabát, fekete ruhák középter-metre, 36-os cipők. — Nagyvárad, Bratianu-u. 21. szám.

Vásárhelyi hegyen
közvetlen Nagyvárad közelében eladó 7 hold prima szőlő teljes fel-szereléssel, megfelelő lakóházzal, cement bor-názzal és pincével. A ház üzletnek is kitü-nően megfelel. Cim: Nagyvárad, Dr. I. Cior-das-utca 38. szám.

Allást nyec
szavanként 2 lei

Lapelárusítók
utcai árusításra, **MAGAS SZAZA-LEKKAL**, azonnal felvételnek. Jelen-tkezések a kiadóban

Németül
beszélő gyermek lányt keresek. Nagyvárad, Str. Pasteur 13.

Ügyes mindeneslány
azonnal felvétetik. — Nagyvárad, Str. Pas-teur 45. szám.

Allást keres
szavanként 1 lei

Középkorú urinó
házevetőnek menne vi-dékre is. Nagyvárad, Str. Vasile Conta 22-a.

Ügyvédjelölt
gyakorlattal, több nyel-ven beszél, gépir, azon-nalra állást keres, vi-déken is. Megkeresése-ket „28” jellegre a ki-adóba.

Különféle
szavanként 3 lei

Iskolás gyermeket
teljes ellátásra felve-tesek. Nagyvárad, Str. Porombului 11.

Borait
literenként ismét meg- Nagyvárad, Dimittie Cantemir 29. sz. a. K- czián szőlőbirtokos

LEGUJABB

Kormányintézkedések a búza értékesítésének megkönnyítésére

Október 10-től lépnek életbe az új rendelkezések

Bucuresti. Saját tud. A kormány gazdasági bizottsága vizsgálat tárgyává tette a gabonaértékesítés ügyét, a legutóbbi nemzetközi áralakulások megvilágításában. Megállapította a bizottság, hogy a búza ára rövid emelkedés után, — ami a szeptember hónapban lefolyt rendkívüli nemzetközi eseményeknek volt betudható, — ismét esett a nyugati piacokon s ez megnehezíti a román búzakeresletét.

Egyidejűleg a bizottság megvizsgálta a földművelésügyi minisztériumhoz befutott adatok alapján a búza termelési árát, tekintettel arra a tényre is, hogy 1938-ban a búza hektáronkénti jövedelmezősége legalább harminc százalékkal nagyobb volt, mint tavaly.

Figyelembevéve mindezeket a körülményeket és pedig, hogy a búzának kiviteli értékesítését ne akadályozza a belföldi árak a külföldi piacok áraihoz viszonyított emelkedett volta, de ugyanakkor a mezőgazdaságnak is igazságos ár biztosításának, a bizottság a következőket határozta el:

1. A búza kiviteli jutalékát vagononként

12.000 leiről 13.000 leire emelték minden kivitelre kerülő búzánál, aminek hektoliterenként legalább 77 kilogramm súlya van és nem tartalmaz 3 százaléknál több idegen részeket. Az ennél csekélyebb minőségű búzánál a kivitel szervezésére és serkentésére kirendelt külön bizottság esetenként fogja a kiviteli jutalmat megállapítani, a kivitelre kerülő búza minőségének megfelelően.

2. A hektoliterenként 80 kg. súlyú és 2 százaléknál idegen részeket tartalmazó búza legkisebb árát 38.000 leiben, franco állomás-termelő, állapítja meg a kormány gazdasági bizottsága. Az ennél alacsonyabb minőségű búzánál egyszázalék leszámítódik minden hektoliterenkénti kilogramm súlyra, amivel a csekélyebb minőségű búza a fenti minőségűnél gyengébb és egyszázalék minden újabb per cent idegen rész után.

A fenti intézkedések október 10-én lépnek életbe. A vagononkénti 13.000 leies kiviteli jutalmat egy hónapi időre, vagyis november 10-ig állapították meg.

Új törvényhozó államszervezet Olaszországban

A foglalkozási szaktestületek és a fasiszta helyi csapatok küldötteiből álló kamara lép a képviselőház helyébe. Az új törvényhozó testületben mindig nyíltan szavaznak

Rómából jelentik: A Fasiszta Nagytanács péntek éjszaka tartotta második ülését. A tanácskozást szombat este 10 órakor folytatják. A Nagytanács elfogadta a fasiszta és korporációk kamarájának felállításáról szóló törvényjavaslatot. Ez a kamara lép a mostani képviselőház helyébe. Elfogadta a Nagytanács a korporációk nemzeti tanácsának felállításáról szóló törvényjavaslatot is. Az ülésről kiadott hivatalos közlemény nem tesz említést a külpolitikai tanácskozásokról.

A fasiszta és korporációk kamarájának megalapításáról szóló törvényjavaslat 21 szakaszból áll. A törvény szerint a szenátus és kamara együttműködik a kormánnyal a törvények kidolgozásánál. A kamara a fasiszta nagytanács tagjaiból, a fasiszta párt nemzeti tanácsának tagjaiból és a korporációk nemzeti tanácsának tagjaiból áll. A kamara elnökét és alelnökét királyi rendelettel nevezik ki. A kamarában mindig nyíltan szavaznak. Szükség esetén, háborús okokból, vagy sürgős pénzügyi természetű intézkedések megtétele céljából minden formalitás nélkül, királyi rendeletek adhatók ki.

A FASISZTA NAGYTANÁCS ELHATÁROZTA A SPANYOLORSZÁGI ÖNKÉNTESK HAZASZÁLLÍTÁSÁT.

Londonból jelentik: A „Reuter” jelenté Rómából: Nemhivatalos értesülés szerint a Fasiszta Nagytanács éjszakai ülésén elvileg jóváhagyta az olasz önkéntesek elszállítását Spanyolországból. A „Daily Mail” úgy értesül, hogy a római megbeszélések során sikerült kiküszöbölni azt a nehézséget, amely a spanyol kérdés körül támadt, nevezetesen azt, hogy az olasz műszaki szakértőket és repülőket is felvegyék az első, jelképes elszállításba. Azt hiszik, hogy november elsején, amikor az angol alsóház újból

összeül, Chamberlain javasolni fogja a háznak az angol-olasz egyezmény hatálybalépését és jelenteni fogja a spanyol-kérdés elintézését. Ez azt jelenti, hogy körülbelül három hét múlva Anglia és Olaszország végleg eltemeti a csatabárdot.

Népszavazás nélkül rendezik a csehországi német területek hovátartozását

A Brünn és Iglau vidékein lakó németeket kicserélik a szudéta-vidéken lakó csehekkel

Párizsból jelentik: A „Journal” berlini tudósítója szerint Masny berlini cseh követ péntek este Prágába utazott és magával vitte azt a tervet, amely lehetővé teszi, hogy a két nemzet lemondjon a müncheni egyezményben megállapított népszavazásról. Eszerint október 10-ig valamennyi szudéta-német terület Németország birtokába kerül. A Brünn és Iglau vidékén lakó németeket kicserélik a szudéta-német területen lakó csehekkel. Ezen a területen a müncheni egyezmény értelmében népszavazásnak kellene lennie.

LITVINOV BUKIK A MÜNCHENI EGYEZMÉNY MIATT

Párizsból jelentik: A „Matin” moszkvai jelentése szerint Litvinov rövidesen benyújtja lemondását. Hír szerint Stalin szemére veti Litvinovnak, hogy nem volt képes előrelátni a müncheni

Óra,
Ékszer
Látszer
Disztárgyak
HANS GIERLING
NICOLAE IORGA UTCA 6.
Ora- és ékszerjavításokat szakszerűen esztétik

Pert indítottak az állampénztár ellen az állampolgársági listából kimaradt nyugdíjasok

Kolozsvárról jelentik: Pop Valér, az Erdélyi és Bánsági Nyugdíjasok Egyesületének elnöke több közbenjárás után legutóbb emlékiratot terjesztett fel az illetékes minisztériumhoz s kérte, hogy a rendezetlen állampolgárságú nyugdíjasoknak legalább a már visszatartott öt hónapi illetményét utalják ki. A minisztérium azonban a nyugdíjpenztár véleményezése alapján elutasította ezt a kérelmet. A nyugdíjasok ezek után igazságuk tudatában pert indítottak az állam ellen. Remélhető, hogy ez a per kedvező eredménnyel végződik. Sajnos azonban, hogy az ítélet kimondásáig a nyugdíjuktól megfosztott szerencsétlen emberek a legnagyobb nyomor és nélkülözések közepette tekintenek a közelgő tél elé.

Dandea Emil volt marosvásárhelyi polgármester ellen három és félmillió lei összegű önkényes kiadás miatt vádat emelt a vizsgálóbíró

Marosvásárhelyről jelentik: A törvényes vizsgálóbírója vádhatározatot adott ki Dandea Emil dr. volt városi időközi bizottsági elnök, Ursica Dumitru volt városi főszámvevő és Pantea Simion dr. volt városi vezértitkár hónapokkal ezelőtt megindult bűnügyében.

A vádirat szerint 1.205.320 leire rug az az összeg, amelyet Dandea dr. a villany és vízdíjakból befolyó összegek jutalékaiból részben megtartott, részben szétosztott bizalmasai között. — A vádirat egyébként három és félmillióban összegezi azoknak a tételeknek summáját, amelyekkel Dandea dr. és két másik társa nem tud szabályszerűen elszámolni.

Miután a vizsgálat már befejeződött, valószínű, hogy rövidesen a főtárgyalásra is sor kerül.

cheni értekezlet kimenetelét. Egy francia távirati iroda értesülése szerint Litvinov ezidőztel be- teg s a külügyi népbiztosság ügyeit Potemkin helyettes külügyi népbiztos vezeti.

Jól értesült szovjet diplomáciai körökben a szovjet diplomácia átalakítására számítanak. A változás elősorban a párizsi és londoni nagykövetséget érinti.

A MAGYARORSZÁGI KORMANYPART ÜDVÖZLETE A CSEHSZLOVÁKIAI MAGYARSÁG VEZETŐINEK

Budapestről jelentik: Tasnády-Nagy Andras, a Nemzeti Egység Pártjának országos elnöke, táviratban üdvözölte gróf Eszterházy Jánost és Jaross Andort, a pozsonyi rádióban péntek este elmondott nyilatkozatuk alkalmából.

Készült a Szent László-nyomda Rt. körberajlás